

Positief opvoeden en opgroeien

De rol van buurtsportverenigingen

Niels Hermens
Erik van Marissing

Positief opvoeden en opgroeien

De rol van buurtsportverenigingen

Niels Hermens
Erik van Marissing

Met medewerking van:
Sabine van Westen

Juli 2012

Inhoud

1	Buurtsportverenigingen en vrijwillige inzet van bewoners	5
1.1	Aanleiding en opzet buurtsportverenigingen	9
1.2	Onderzoeksvragen en onderzoeksopzet	12
1.3	Leeswijzer	14
2	De buurtsportverenigingen in de praktijk	15
3	Sportdeelname	19
3.1	Sporten en spelen in de wijk	19
3.2	Activiteiten van de buurtsportverenigingen	20
3.3	Samenvattende conclusie	26
4	Bewonersbetrokkenheid en sociale samenhang	29
4.1	Bewonersbetrokkenheid	29
4.2	Sociale samenhang	33
4.3	Samenvattende conclusies	35
5	Buurtsportverenigingen in de toekomst	37
5.1	Conclusies	37
5.2	Drie varianten buurtsportverenigingen	40
5.3	Blik op de toekomst	43
	Literatuur	45
	Bijlagen:	
1	Geïnterviewde professionals	47
2	Figuren betrokkenheid en participatie ouders naar wijk	49

1 *Buurtsportverenigingen en vrijwillige inzet van bewoners*

De afgelopen twee jaar heeft Sportservice Noord-Holland in zeven gemeenten geëxperimenteerd met hoe bewoners zich door middel van sport in de wijk kunnen inzetten voor een positief opvoed- en opgroei-klimaat in hun buurt; de pedagogische *civil society*. Het uitgangspunt van de buurtsportvereniging zoals die is opgezet door Sportservice Noord-Holland, is dat bewoners - jong en oud - zich verenigen rondom sport in de buurt. De buurtsportvereniging is geen 'echte' vereniging met statuten, maar een 'kapstok' waaronder bewonersinitiatieven zich kunnen verenigen bij de organisatie van sportieve activiteiten. In dit rapport presenteren we de resultaten van een onderzoek naar de buurtsportvereniging dat tussen oktober 2010 en mei 2012 is uitgevoerd.

De burger centraal

Sporten en bewegen in de buurt staat hoog op de politieke agenda. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport vindt dat iedere Nederlander dichtbij huis moet kunnen sporten. Om dit te bereiken zal onder meer het aantal Buurtsportcoaches - voorheen Combinatiefunctionarissen - worden uitgebreid van 1.000 naar 2.900 fte (Ministerie van VWS, 2011). De precieze invulling van deze functie is grotendeels aan de lokale praktijk. Samenwerking met vrijwilligers (organisaties) speelt daarbij een belangrijke rol. Sport is immers de grootste sfeer van de Nederlandse *civil society*, ruim dertig procent van alle Nederlandse vrijwilligers is vrijwilliger in de sport (Dekker & De Hart, 2010). Traditionele sportverenigingen draaien grotendeels op vrijwilligers, maar ook van sportbuurtwerkers, welzijnsprofessionals of andere professionals die sportief aanbod in buurten verzorgen (onder meer onder de noemer Buurtsportcoach) wordt in toenemende mate verwacht dat zij de organisatie en uitvoering van deze activiteiten grotendeels aan bewoners laten. Zo pleiten De Boer & Van der Lans (2011) er bijvoorbeeld voor dat het welzijnswerk de burger weer centraal stelt.

Om bewoners betrokken te krijgen bij de organisatie en uitvoering van sport in de buurt moeten beleidsmakers en professionals denken vanuit het perspectief van de burger, en rekening houden met de uiteenlopende behoeften en kwaliteiten van burgers, zo stelt de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) in het recente rapport Vertrouwen in burgers. Zij moeten een evenwicht vinden tussen loslaten en steunen. Daarnaast moeten er mensen zijn die zich inzetten voor een bepaald onderwerp en

anderen daarin meenemen - trekkers -, en mensen die groepen burgers verbinden met beleidsmakers of met elkaar - verbinders (WRR, 2012). Bewoners moeten zelf kunnen beslissen welke ondersteuning zij wensen te ontvangen (De Boer & Van der Lans, 2011). Niet iedere bewoner heeft echter de mogelijkheid om zijn behoeften kenbaar te maken en/of zich voor zijn omgeving in te zetten. Soms vraagt het op orde houden van het eigen leven en het zorgen voor de huishouding al zoveel van bewoners, dat zij geen tijd of energie overhouden om voorbij de eigen voordeur te kijken (De Gruijter & Van Marissing, 2011). We hebben het dan vooral over kwetsbare burgers, burgers met meervoudige problemen. Zorgen voor familieleden of vrienden is ook een vorm van participatie en 'concurrere' met georganiseerd vrijwilligerswerk. Gelet op de kenmerken van de zeven wijken, is het aannemelijk dat ook in de wijken waar de buurtsportverenigingen zijn opgezet, een deel van de bewoners zich niet laat aanspreken op een mogelijke vrijwillige inzet voor de buurtsportvereniging. Daar komt nog bij dat participatie in de *civil society* soms om vaardigheden vraagt, waarover niet iedere bewoner beschikt, zoals beheersing van de Nederlandse taal of kennis van wet- en regelgeving (Huygen et al., nog te verschijnen; De Gruijter & Van Marissing, 2011).

De buurtsportvereniging

Het vertrekpunt van Sportservice Noord-Holland is dat sport aansluit bij de belevingswereld van bewoners en dat dit de kans vergroot dat bewoners zich vrijwillig gaan inzetten voor de organisatie van deze activiteiten in de buurt. Plezier staat voorop en vrijwillige inzet kan daar een positief gevolg van zijn.

Sportservice Noord-Holland heeft van de provincie subsidie ontvangen voor de ontwikkeling van de buurtsportverenigingen. De gemeenten hebben het organisatorische deel op zich genomen. Met financiële steun vanuit het ZonMw-programma 'Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin' is extra aandacht besteed aan betrokkenheid en participatie van bewoners bij de organisatie en uitvoering van de sportactiviteiten in de buurt. Ook zijn in twee gemeenten buiten Noord-Holland buurtsportverenigingen gestart. De zeven wijken zijn gekozen omdat de sportdeelname van de bewoners er achter blijft ten opzichte van het gemiddelde in Nederland. Dat het sportbeleid van de provincie Noord-Holland en de betrokken gemeenten zich vooral richt op sport in de wijk, is mede bepalend geweest voor de keuze om in te zetten op buurtsportverenigingen.

Met de buurtsportverenigingen wil Sportservice Noord-Holland sport- en beweeggedrag van jeugdigen en volwassenen in de zeven wijken stimuleren, en bewoners - jong en oud - betrekken bij de organisatie van de sportieve activiteiten in de wijk. Bewoners zouden op deze manier een grotere rol

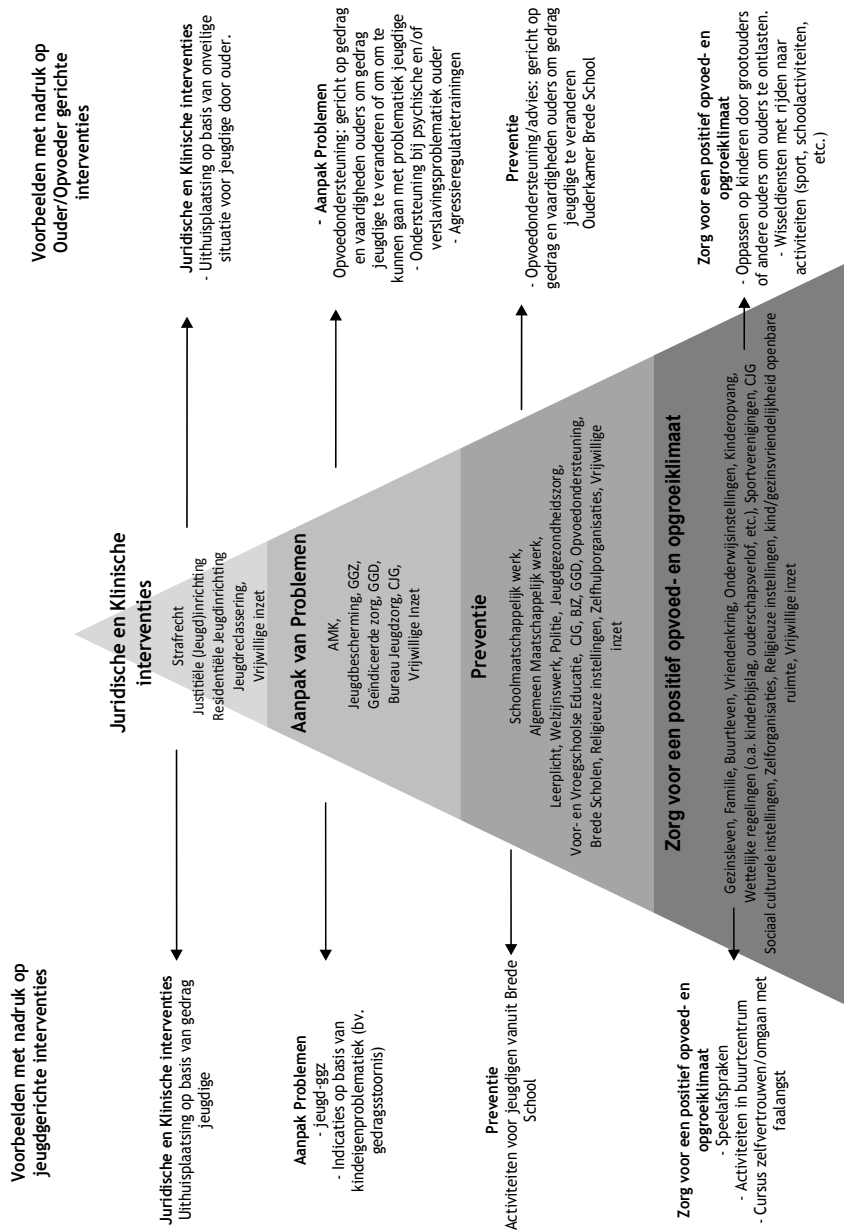
moeten krijgen in de pedagogische *civil society*¹; gemeenschappelijke en vrijwillige - in dit geval sportieve - activiteiten van burgers rond het grootbrengen van kinderen en jongeren en zo zorgen voor een positief opvoed- en opgroeiklimaat.

Positief opvoed- en opgroeiklimaat

Naast het gezin en de school, is de buurt een belangrijke context voor de socialisatie en opvoeding van (jonge) buurtbewoners (Boonstra, Mak & Van Wonderen, 2008). De gedachte van Sportservice Noord-Holland is dat de buurtsportvereniging het opvoed- en opgroeiklimaat in de buurt positief kan beïnvloeden.

De buurtsportverenigingen kunnen we niet los zien van de beleidscontext waarin zij opereren. Naast het sportbeleid is dat de jeugdketen. Om de organisaties binnen de jeugdketen te ordenen heeft het Verwey-Jonker Instituut een interventiepiramide ontwikkeld waarin - van onder naar boven - drie lagen zijn te onderscheiden. De eerste is *preventie* door bijvoorbeeld jongerenwerk, politie of opvoedingsondersteuning. De tweede luidt *aanpak van problemen* via onder meer Jeugd GGZ, Bureau Jeugdzorg. De derde is *juridische en klinische interventies* zoals het strafrecht en justitiële jeugdinrichtingen (Steketee, Mak & Boutellier, 2010). Van der Klein, Mak en Van der Gaag (2011) voegen hier onderaan een laag aan toe waar alle jeugdigen mee in aanraking komen en '*waarin zich activiteiten afspelen die het verschil kunnen maken in de ontwikkeling van alle kinderen en ouders.*' Dit betreft activiteiten in de buurt, in de openbare ruimte, op sportverenigingen, van zelforganisaties, of van sociaalculturele instellingen. De onderzoekers noemen deze laag *Zorg voor een positief opvoed- en opgroeiklimaat* (zie figuur 1).

1 ZonMw hanteert de volgende definitie van pedagogische civil society: dat deel van de samenleving waar burgers (kinderen, jongeren, ouders en andere volwassenen) in vrijwillige verbanden verantwoordelijkheid nemen voor een pedagogisch klimaat waarin het goed opvoeden en opgroeien is, in samenwerking met of juist als tegenkracht tot overheden (gemeenten, de jeugdsector, het welzijnswerk), bedrijven en ander civil society organisaties (ZonMw, 2009).

Figuur 1 Interventiepiramide jeugdsector (Van der Klein, e.a. 2011)

Van der Klein et al. (2011) definiëren een positief opvoed- en opgroei-klimaat als *‘alles in de omgeving van een jeugdige dat gerelateerd is aan opvoeding, vorming, opgroeien en met leefbaarheid en sociale cohesie te maken heeft.’* Denk bijvoorbeeld aan luisteren naar elkaar, elkaar aanspreken op negatief gedrag, gezag accepteren en respectvol met elkaar omgaan. In dit onderzoek gaan we in op het opvoed- en opgroei-klimaat in een specifieke context, namelijk de buurt. Voorbeelden van factoren die van invloed zijn op het opvoed- en opgroei-klimaat in een buurt zijn de mate van sociale organisatie, zoals contacten tussen ouders, informele sociale controle, en onderlinge hulp en steun van bewoners. Ook de fysieke kwaliteit van de woonbuurt heeft invloed op het gedrag van jeugdigen (Sampson, 1999; Junger-Tas, Steketee & Moll, 2008). De nadruk ligt op relaties tussen mensen (zie ook Donkers en Vermulst, 2011). We definiëren een positief opvoed- en opgroei-klimaat in de buurt als *‘een situatie waarin voldoende contacten zijn tussen bewoners, een zekere mate van informele sociale controle is op het gedrag van jeugdigen, en waar bewoners elkaar onderling helpen en steunen’.*

1.1 Aanleiding en opzet buurtsportverenigingen

Niet-westerse allochtonen en lage inkomensgroepen sporten landelijk gezien minder vaak, en zijn minder vaak lid van een sportvereniging dan andere Nederlandse- en meer welgestelde burgers (zie kader 1). Ook in een aantal gemeenten in de provincie Noord-Holland is dat het geval en zijn er buurten waar de sportparticipatie van burgers achterblijft bij het gemiddelde. Sportservice Noord-Holland heeft daarom een aantal buurtsportverenigingen opgestart, met als doel sportdeelname en bewonersparticipatie in deze buurten te bevorderen. Uit literatuuronderzoek van Broeders et al. (2011) blijkt dat de mate waarin bewoners betrokken zijn bij de pedagogische *civil society* afhankelijk is van fysieke en sociale wijkenmerken (zie kader 2 voor een beknopte toelichting). De buurtsportvereniging is in 2010 van start gegaan in vijf wijken in de provincie Noord-Holland en in 2011 in twee wijken elders in Nederland: Schalkwijk in Haarlem, Graan voor Visch in Hoofddorp, Overtoomse Veld in Amsterdam, Poelenburg in Zaanstad, Nieuw Den Helder in Den Helder, Stedenwijk in Almere en Wippolder in Delft. Iedere wijk heeft een eigen karakter. Tabel 1 toont de belangrijkste sociaaleconomische kenmerken van de wijken.

Tabel 1 Wijkkenmerken van de vijf wijken waar het verdiepende onderzoek heeft plaatsgevonden (2010) www.cbs.nl

Wijk kenmerk	Over-toomse Veld	Steden-wijk	Graan voor Visch	Wippolder	Schalkwijk	Nederland totaal
Aantal inwoners	10.475	10.025	9.500	10.310	31.370	16.574.990
Percentage niet-westerse allochtonen	65%	38%	32%	15%	31%	11%
Percentage 0-15 jarigen	21%	19%	23%	11%	16%	18%
Percentage lage inkomens	52%	41%	35%	45%	39%	40%
Percentage huurwoningen	81%	55%	38%	60%	57%	32%

Kader 1 Sportdeelname in kwetsbare wijken

- 47 procent van de niet-westerse allochtonen sport minstens 12 keer per jaar, ten opzichte van 60 procent van de autochtone bevolking (Kamphuis & Van den Dool, 2008). In de wijken met een lage sociaaleconomische status wonen relatief veel lage inkomensgroepen en niet-westerse allochtonen.
- Uit onderzoek in de veertig Vogelaarwijken (Duijvestijn, 2007) blijkt dat in die wijken de kwaliteit van de sportvoorzieningen in de openbare ruimte een aandachtspunt is. Meer dan de helft van de door DSP-groep geïnterviewde wijkmanagers van de Vogelaarwijken² vindt de capaciteit hiervan onvoldoende (Duijvestijn, 2007).
- In 2007 was (slechts) 7,4 procent van de bewoners van de Vogelaarwijken lid van een sportvereniging (Duijvestijn, 2007). Ter vergelijking: 31 procent van de gehele Nederlandse bevolking was op dat moment lid van een sportvereniging.
- Het Sociaal en Cultureel Planbureau constateert dat in wijken met een lage sociaaleconomische status zes op de tien bewoners minimaal 12 keer per jaar sporten, terwijl in de meer welgestelde wijken zeven van de tien bewoners minimaal 12 keer per jaar sporten (Kamphuis & Van den Dool, 2008).

Kader 2 Sociaaleconomische, demografische en fysieke wijkenmerken die invloed hebben op de betrokkenheid van bewoners (Broeders et al., 2011).

- Een hoge sociaaleconomische status, weinig verhuizingen en voldoende veilige en uitdagende speelplekken zorgen voor een sterkere (pedagogische) *civil society*.
- Kinderen van ouders met weinig geld en/of een niet-westerse achtergrond en/of een laag opleidingsniveau spelen minder vaak buiten en zijn minder vaak lid van verenigingen dan gemiddeld in Nederland.
- Een hoge mate van sociaal kapitaal - vaak gedefinieerd als contacten en vertrouwen tussen mensen (zie bijvoorbeeld Putnam, 2000) - in een wijk lijkt positief te zijn voor de mate van vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin.

Uitgangspunten van de buurtsportvereniging

Het concept van de buurtsportvereniging kent een aantal uitgangspunten. De eerste is ervaringen van de Schoolsportvereniging in Rotterdam. Het initiatief van Rotterdam Sportsupport om door sportclubs trainingen te laten verzorgen op scholen in de wijk, blijkt succesvol in het aan het sporten te krijgen van kinderen in de basisschoolleeftijd (Boonstra & Hermens, 2011). Het tweede uitgangspunt is het zelforganiserend vermogen van bewoners waar het ZonMw programma 'Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin' een beroep op doet. Ten derde sluit het concept van de buurtsportvereniging aan bij het sportbeleid van de zeven deelnemende gemeenten. Afhankelijk van de prioriteiten van het gemeentelijk sportbeleid en van de inzet op brede scholen, sportieve scholen, sportbuurtwerk en sportverenigingen is per gemeente gekozen voor een eigen opzet van de buurtsportvereniging. Het is in geen van de gemeenten een officiële vereniging, maar een kapstok van sportieve activiteiten in de buurt die in meer of mindere mate worden georganiseerd en uitgevoerd door bewoners en waarin de verhouding tussen uitvoerende en ondersteunende taken van professionals per gemeente verschilt.

In *Schalkwijk* (Haarlem) is de buurtsportvereniging een netwerk dat wordt gecoördineerd vanuit Sportsupport Haarlem. Deze organisatie ondersteunt sportieve bewonersinitiatieven met raad en daad. De Spaarnehal is de plek waar de meeste activiteiten van de buurtsportvereniging plaatsvinden. In de sporthal is Gym Schalkwijk gevestigd, waar een buurtbewoner verschillende vechtsportactiviteiten en streetdance organiseert. Ook vinden er een voetbalactiviteit van Stichting Samen Haarlem, een sportinstuif vanuit Sportsupport en basketballessen door bewoners plaats.

De buurtsportvereniging in *Overtoomse Veld* (Amsterdam Slotervaart) werkt onder de naam SV Mondriaan en wordt georganiseerd vanuit Sciandri,

een organisatie die onder andere in Slotervaart sportactiviteiten in de buurt organiseert. Kinderen en jongeren uit de wijk kunnen gratis deelnemen aan voetbaltrainingen en -wedstrijden. Sciandri wil als positief bij-effect dat de deelnemers doorstromen naar reguliere sportverenigingen. Daarnaast is er een wandelactiviteit voor moeders van kinderen van basisschool OBS Ru Paré.

In *Graan voor Visch* (Haarlemmermeer) is de buurtsportvereniging de verzamelnaam waaronder tal van activiteiten in de buurt worden georganiseerd. Dit wordt begeleid en uitgevoerd twee professionals van Sportservice Haarlemmermeer: een coördinator en een sportbuurtwerker. Bij sommige activiteiten helpen bewoners vrijwillig mee bij de organisatie. De activiteiten die plaatsvinden onder de vlag van de buurtsportvereniging zijn zaalvoetbal, een wekelijkse sportinstuif, kickboxen, dansen, pleinactiviteiten en *clinics* van zogenoemde ‘nieuwe sporten’ als BMX en streetdance.

In *Poelenburg* (Zaandam) wil de buurtsportvereniging de sportdeelname van kinderen in de basisschoolleeftijd vergroten door middel van *clinics*, sportdagen en wekelijkse tennistrainingen in de wijk. Bewoners worden gevraagd mee te helpen met de organisatie van de activiteiten.

In *Nieuw Den Helder* (Den Helder) zorgt de buurtsportvereniging voor meer sportmogelijkheden in de vorm van naschools sportaanbod in de sporthal en in de openbare ruimte. De buurtsportvereniging is er vooral voor de kinderen uit de wijk en richt zich op het ondersteunen van zelforganisaties.

In *Wippolder* (Delft) is er een sterke verbinding met de school. Daar heeft het dan ook de naam ‘Schoolbuurtsportvereniging’. Tijdens en na schooltijd worden op of rondom de school activiteiten georganiseerd door sportverenigingen, de school, de welzijnsorganisatie, en door buurtbewoners. De combinatiefunctionaris coördineert uit naam van de buurtsportvereniging de verschillende sportieve activiteiten in de wijk.

In *Stedenwijk* valt de buurtsportvereniging binnen het bredere kader van de Buurtclub. Deze is opgezet rondom een kernpunt in de wijk: de brede school en het aangrenzende Clarence Seedorf Playground. Leerlingen van het Echnaton (voortgezet onderwijs) helpen in de vorm van een stage mee aan de organisatie van de sportactiviteiten.

1.2 *Onderzoeksvragen en onderzoeksopzet*

De probleemstelling die we in dit onderzoek beantwoorden, gaat in op hoe buurtsportverenigingen kunnen bijdragen aan een positief opvoed- en opgroei-klimaat. Daarbij houden we in het achterhoofd dat de fysieke en sociale situatie in wijken medebepalend is voor de sportdeelname en de mate waarin bewoners zich kunnen en willen inzetten voor de buurt.

Probleemstelling

Op welke manier kunnen buurtsportverenigingen bijdragen aan een positief opvoed- en opgroei-klimaat?

Sportservice Noord-Holland verwacht dat deelname aan activiteiten in de wijk door jeugdigen en volwassenen, en de vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin, van invloed zijn op een positief opvoed- en opgroei-klimaat in de buurt. Daarom hebben we de probleemstelling opgedeeld in twee onderzoeksvragen:

1. *Op welke manier kunnen buurtsportvereniging bijdragen aan het verhogen van de sportparticipatie?*
2. *Op welke manier kunnen buurtsportvereniging bijdragen aan het vergroten van de vrijwillige inzet van bewoners bij sportactiviteiten in de wijk?*

Onderzoeksopzet

Het onderzoek bestaat uit een cijfermatig en een verdiepend beschrijvend deel. Voor het cijfermatige deel zijn enquêtes afgenomen met jeugdige en volwassen buurtbewoners die wonen in de vijf Noord-Hollandse wijken met een buurtsportvereniging. De enquête bevat vragen over sporten en spelen in de buitenruimte, over contacten met buurtgenoten en over vrijwillige inzet bij de buurtsportvereniging. Om iets te kunnen zeggen over globale ontwikkelingen op deze thema's in de verschillende wijken vanaf de start van het project, zijn deze enquêtes tweemaal afgenomen: aan het begin van het project in het najaar van 2010 (489 jeugdigen - gemiddeld 11,5 jaar oud - 425 volwassenen) en aan het eind van het traject in het voorjaar van 2012 (426 jeugdigen en 358 volwassenen).² Op de twee meetmomenten is niet dezelfde steekproef bevestigd, omdat we hebben gezocht naar ontwikkelingen op wijkniveau en niet op individueel niveau. De enquêtes zijn afgenomen door stagiaires van Sportservice Noord-Holland, afkomstig van verschillende onderwijsinstellingen.³ De jeugdigen zijn op straat geënuquëerd, de volwassenen op straat en huis aan huis. De onderzoekers van het Verwey-Jonker Instituut hebben voorafgaand aan de dataverzameling een instructie verzorgd voor de enquêteurs.

Het zwaartepunt van het onderzoek ligt bij het beschrijvende deel. Hoe zijn in de verschillende wijken de buurtsportverenigingen vormgegeven? Wat hebben zij gedaan om de sportdeelname, de sociale samenhang en de

2 Het was niet mogelijk enquêtes af te nemen voorafgaand aan de inzet van de buurtsportverenigingen. Daarom kunnen we niet spreken over een nulsituatie, maar spreken we over een ontwikkeling tussen het moment dat de buurtsportverenigingen net waren gestart en anderhalf jaar later.

3 Jeroen de Wilde (Universiteit Utrecht), Rick Bon, Harold Meijer, Floranne Paulissen, Dave Boerrigter, Said Lamou, Christan van Spanje, Job van den Dries, Abdullah Moqbel en Bianca Mooij (INHolland Haarlem), Kevin van der Weel en Ashley Metzelaar (Hogeschool van Amsterdam), Alicja Pres (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen).

vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin te vergroten? En waarom kozen zij voor bepaalde strategieën? Deze vragen beantwoorden we op basis van interviews met de lokale coördinatoren van de buurtsportverenigingen, met betrokkenen uit de praktijk zoals sportbegeleiders, en met ouders en kinderen. Voor deze interviews zijn in overleg met Sportservice Noord-Holland vijf wijken met een buurtsportvereniging geselecteerd waarvan de fysieke en sociale kenmerken van elkaar verschillen. Dit zijn Schalkwijk in Haarlem, Graan voor Visch in de Haarlemmermeer, Overtoomse Veld in Amsterdam, Wippolder in Delft, en Stedenwijk in Almere.⁴ Tot slot heeft een discussiebijeenkomst plaatsgevonden met de projectleiders uit de verschillende gemeenten.

1.3 Leeswijzer

De buurtsportverenigingen verschillen in opzet en activiteitsaanbod. Daarom beschrijven we in hoofdstuk 2 allereerst de buurtsportverenigingen in de vijf wijken waar het verdiepende kwalitatieve onderzoek is uitgevoerd. Het derde en vierde hoofdstuk gaan vervolgens in op de manier waarop de buurtsportverenigingen hebben ingezet op het vergroten van de sportparticipatie en de vrijwillige inzet van bewoners rondom de sportactiviteiten in de wijk. We schetsen in deze hoofdstukken, aan de hand van succesvolle en minder succesvolle voorbeelden, een beeld van de activiteiten van de buurtsportverenigingen in de verschillende wijken, maar zullen door het grote aantal initiatieven niet alles benoemen. In hoofdstuk 5 worden de onderzoeksvragen beantwoord, beschrijven we drie mogelijke vormen van de buurtsportvereniging en doen we aanbevelingen voor het opzetten van een buurtsportvereniging of soortgelijke initiatieven.

4 Zie bijlage 2 voor een lijst met geïnterviewden.

2 *De buurtsportverenigingen in de praktijk*

De lokale invulling van de buurtsportvereniging hangt onder meer af van de beschikbare ruimte, de aanwezigheid van sportverenigingen en vrijwilligersorganisaties, en de lokale behoeften. Om de onderzoeksresultaten te kunnen interpreteren schetsen we in dit hoofdstuk de opzet van de buurtsportverenigingen in de vijf wijken waar het verdiepende kwalitatieve onderzoek heeft plaatsgevonden.

Het principe is echter overal gelijk: sportactiviteiten in de eigen buurt voor kinderen en eventueel ook voor volwassen buurtbewoners. De sporten die worden aangeboden verschillen per locatie, evenals de frequentie waarmee de activiteiten plaatsvinden. Deze loopt uiteen van enkele keren per week tot dagelijks. Veel activiteiten vinden binnen plaats, bijvoorbeeld in een klaslokaal of gymzaal. Maar er zijn ook activiteiten die buiten worden georganiseerd, zoals spelletjes op Plein 16000 in Graan voor Visch, de wekelijkse wandelactiviteit voor moeders uit Overtoomse Veld en de sportactiviteiten op het Clarence Seedorf Playground in de Stedenwijk in Almere. De invulling van de activiteiten loopt uiteen van een zeer laagdrempelige sportinstuif (Schalkwijk, Graan voor Visch) tot echte trainingen, gelijk aan trainingen bij een reguliere sportvereniging (Schalkwijk, Overtoomse Veld).

Overtoomse Veld (Amsterdam)

De buurtsportvereniging in Overtoomse Veld is een uitbreiding van het sportbuurtwerk van Sciandri, staat in de wijk bekend als SV Mondriaan en bestaat uit voetbalactiviteiten en een wandelactiviteit. In de wijk is weinig georganiseerd vrijwilligerswerk, waardoor de sportbuurtwerkers van Sciandri weinig mogelijkheden hadden om aan te sluiten bij bestaande bewonersinitiatieven. De buurtsportvereniging doet hier dus zelf het merendeel van het coördinerende en uitvoerende werk.

SV Mondriaan is er volgens de sportbuurtwerkers van Sciandri om kinderen die - vanwege financiële redenen of omdat hun ouders niet bekend zijn met het verenigingsleven - niet lid (kunnen) zijn van een voetbalvereniging, de mogelijkheid te bieden te sporten bij een voetbalclub. De voetbalactiviteiten vinden plaats in een sporthal buiten de wijk. Een extra doel van Sciandri is dat kinderen en hun ouders hierdoor leren om naar de vereniging te gaan, meer gevoel krijgen met het verenigingsleven en daardoor doorstromen naar een reguliere sportvereniging. Naast de voetbalactiviteiten voor jongens en

jongemannen, organiseert Sciandri onder de vlag van de buurtsportvereniging (SV Mondriaan) ook een voetbalactiviteit voor meisjes in een sporthal bij een school in de wijk en een wandelactiviteit voor moeders.

Stedenwijk (Almere)

In de Stedenwijk in Almere is de buurtsportvereniging onderdeel van de Buurtclub. Dit is een netwerk van een groot aantal sociaal maatschappelijke organisaties in de wijk, zoals de woningcorporaties Ymere en Goede Stede, Talent in Opleiding,⁵ welzijnsorganisatie De Schoor, de Brede School en het Echnaton (vmbo, mavo, havo en vwo). Talent in Opleiding organiseert sportactiviteiten op het Clarence Seedorf Playground, zoals dagelijks begeleid sporten (bijvoorbeeld voetbal, basketbal en tennis) en *clinics* van sportverenigingen. De betrokkenheid van bewoners bij de sportactiviteiten op het plein is volgens de geïnterviewde professionals beperkt. De Buurtclub zet leerlingen van het Echnaton via een snuffelstage in als sportbegeleiders. Zij worden aangestuurd en begeleid door de combinatiefunctionaris van Talent in Opleiding.

De in Stedenwijk geïnterviewde professionals geven aan dat in het begin van het project de betrokken organisaties veel met elkaar moesten afstemmen, maar ze benadrukken ook dat dit niet moet worden overdreven: *'Je moet gewoon beginnen en het is belangrijk dat de mensen die meedoen graag willen'*. Het bestuur dat wordt gevormd door iemand van het Echnaton, iemand van Talent in Opleiding en iemand van welzijnsorganisatie De Schoor, is er vooral ter ondersteuning van nieuwe initiatieven en om ervoor te zorgen dat alles goed op elkaar is afgestemd, zo geven de geïnterviewden aan. Zij coördineren en sturen aan, en daarbij hoort ook dat alle organisaties eenduidige signalen afgeven richting de jeugd uit de wijk. *'Bij alle organisaties is het verhaal hetzelfde. Kinderen en jongeren worden op dezelfde dingen aangesproken waardoor je als het ware ook een rol hebt in de opvoeding'*, aldus een medewerker van de Brede School in de Stedenwijk.

Graan voor Visch (Haarlemmermeer)

In Graan voor Visch vinden de activiteiten van de buurtsportvereniging plaats op verschillende locaties. Één van de geïnterviewden geeft aan dat de buurtsportvereniging hierdoor beperkt beschikt over een eigen identiteit. Onder de buurtsportvereniging vallen in deze wijk activiteiten voor verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld voor jeugd onder de twaalf jaar, jeugd boven de twaalf jaar, en voor vrouwen. Scholen fungeren als vindplaats voor deelnemers aan de activiteiten die voornamelijk plaatsvinden in de wijk. Twee vrouwen hebben het initiatief genomen voor een begeleide beweegactiviteit

5 Talent in Opleiding is een onderneming die zich vanuit maatschappelijke betrokkenheid en in opdracht van Nederlandse gemeenten en particuliere organisaties, richt op sportstimulering en sportontwikkeling in de buurt in het onderwijs (www.talentinopleiding.nl).

voor vrouwen in de gymzaal, Total Dance. Dit initiatief is inmiddels uitgegroeid tot een vast onderdeel van de buurtsportvereniging. Meestal staat er een docent voor de groep, maar als deze ziek is begeleiden de twee initiatiefnemers de activiteit (zie kader 3 op pagina 33).

Wippolder (Delft)

In Wippolder is de school de centrale plek van de buurtsportvereniging. Dit biedt volgens een van de geïnterviewde professionals veel kansen. *‘Los van het gebouw, waar activiteiten kunnen worden gehouden, komen hier natuurlijk elke dag veel ouders en kinderen uit de buurt. We staan echt midden in de wijk.’* De buurtsportvereniging in Delft is niet zozeer de noemer waaronder activiteiten worden aangeboden, maar veel meer het netwerk tussen de verschillende organisaties die sportactiviteiten organiseren in de wijk.

De combinatiefunctionaris coördineert de activiteiten, jaagt aan en stimuleert vrijwilligers. Er is voor deze opzet gekozen omdat er al een ruim sportaanbod was vanuit bestaande organisaties. Deze waren volgens de geïnterviewde professionals niet op elkaar afgestemd; veel activiteiten vonden op hetzelfde moment plaats en bewoners ontvingen veel informatie (flyers, folders) over de verschillende activiteiten. Voordat de combinatiefunctionaris er was, zagen scholen en sportverenigingen het beide niet als hun taak de organisatie van de buurtsportvereniging op zich te nemen. Buurtbewoners organiseren de activiteit Buitenspel, sport en spel in de wijk. Zij zetten de combinatiefunctionaris soms in ter ondersteuning en voor het verkrijgen van sport- en spelmateriaal.

Schalkwijk (Haarlem)

De buurtsportvereniging is een kapstop voor sportieve bewonersinitiatieven. Het netwerk dat Sportsupport Haarlem in de wijk heeft, zorgt ervoor dat zij in aanraking komen met bewonersinitiatieven. De organisatie ondersteunt bewoners bij het opstarten van projecten, zoals de voetbalactiviteit van Stichting Samen Haarlem (SSH). Hierover vertelt de projectleider vanuit Sportsupport het volgende: *‘SSH heeft moeite met het schrijven van subsidieaanvragen, onder andere doordat ze de Nederlandse taal soms niet goed genoeg machtig zijn. Daar helpen wij dan mee. Maar in de praktijk moeten ze activiteit zoveel mogelijk zelf organiseren en uitvoeren.’*

De filosofie van Sportsupport is dat initiatieven weinig kans van slagen hebben als de professionals veel uitvoerende taken op zich nemen die eigenlijk door bewoners kunnen worden vervuld. Na twee of drie keer zouden bewoners de activiteit bijna volledig zelf moeten kunnen organiseren en zou Sportsupport alleen in moeten springen bij bepaalde randvoorwaarden, zoals het regelen van een accommodatie. In Schalkwijk wordt niet samengewerkt met reguliere sportverenigingen omdat de vrijwilligers daar volgens Sportsupport Haarlem vaak traditioneel denken en weinig ruimte laten voor nieuwe initiatieven in de wijk. Naast het ondersteunen van de

vrijwilligersinitiatieven vindt onder de vlag van de buurtsportvereniging wekelijks een sportinstuif plaats onder leiding van een sportbuurtwerker van Sportsupport. Kinderen kunnen deelnemen tegen een vergoeding (1 Euro).

3 *Sportdeelname*

De gedachte van Sportservice Noord-Holland is dat de activiteiten die onder de noemer van de buurtsportverenigingen plaatsvinden bewoners stimuleren hieraan mee te doen. Dit is volgens deze organisatie een eerste stap naar meer betrokkenheid van bewoners bij sportieve activiteiten in de buurt. Dit hoofdstuk gaat in op de activiteiten waarmee de buurtsportverenigingen de sportdeelname van jeugdige buurtbewoners stimuleren en in hoeverre zij hierin zijn geslaagd.

3.1 *Sporten en spelen in de wijk*

De onderzochte buurten worden gekenmerkt door sociaaleconomische achterstanden, zoals armoede en taalproblemen. Vaak is er sprake van jeugdoverlast en gevoelens van onveiligheid op straat. Al deze factoren leiden ertoe dat ouders terughoudend zijn met het vrij laten buiten spelen van hun kinderen. Reguliere sportverenigingen zijn echter vaak buiten de wijk gevestigd en zijn onder meer vanwege contributie en verkeersveiligheid letterlijk en figuurlijk onbereikbaar voor veel gezinnen uit de onderzochte buurten, zo blijkt uit groeps gesprekken met ouders van kinderen die sporten bij de buurtsportverenigingen. De contributie is, zeker wanneer ouders meerdere opgroeiende kinderen hebben die willen sporten, vaak een reden om af te zien van een lidmaatschap van een sportvereniging. De buurtsportvereniging voorziet daarmee in de behoefte van ouders die het niet breed hebben, maar het wel belangrijk vinden dat hun kind dichtbij en veilig kan sporten en bewegen.

De enquêtes wijzen uit dat zowel kinderen als hun ouders niet altijd weten dat er sport- en spelactiviteiten in de buurt worden georganiseerd. Onder kinderen loopt de bekendheid uiteen van iets meer dan de helft van de kinderen die weet dat er sport- en spelactiviteiten worden georganiseerd in Haarlem en Zaanstad tot ruim driekwart in Haarlemmermeer en Den Helder. Bij de ouders varieert de bekendheid met georganiseerde sport- en spelactiviteiten van iets meer dan een kwart in Zaanstad tot bijna tweederde in Haarlemmermeer. Bij de kinderen is de bekendheid met uitzondering van Den Helder in alle gemeenten teruggelopen ten opzichte van eind 2010.

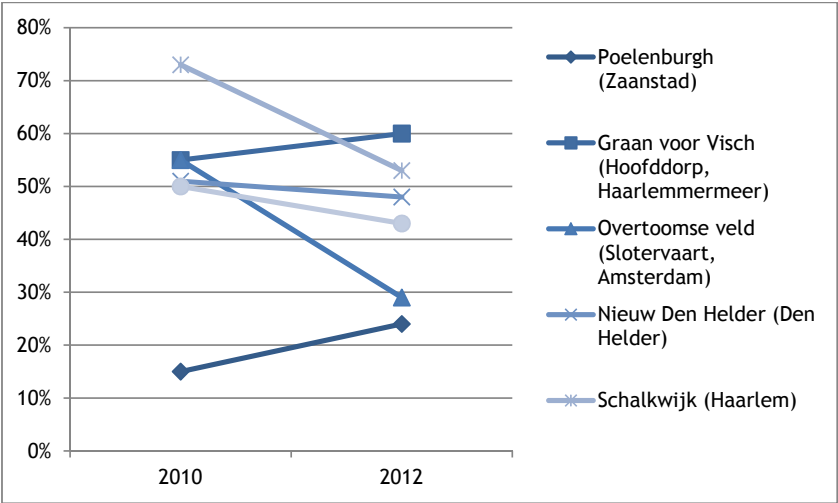
De geïnterviewde professionals vinden het moeilijk om aan te geven hoe de sportparticipatie van kinderen zich in de loop der tijd heeft ontwikkeld. Dat komt onder meer door wisselingen in de begeleiding, waardoor geen zicht is op een langere periode, en doordat de sportbegeleiders alleen uitspraken kunnen doen over de kinderen die zij zelf zien. We zien dit beeld terug in de enquêtes onder kinderen. De gemiddelde deelname aan de sport- en spelactiviteiten in de vijf wijken in Noord-Holland (ook buiten de buurtsportvereniging om) is tussen 2010 en 2012 nagenoeg gelijk gebleven: ongeveer driekwart van de kinderen die bekend zijn met het aanbod neemt deel aan de activiteiten.

3.2 *Activiteiten van de buurtsportverenigingen*

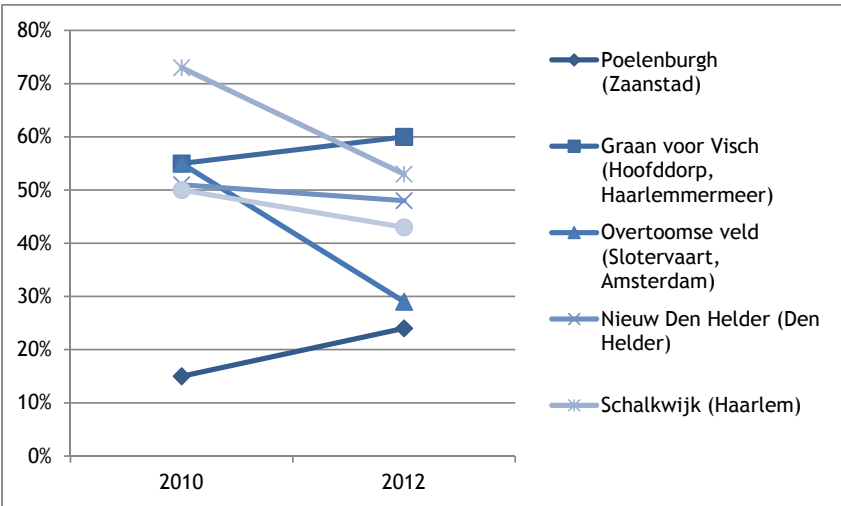
Het aantal kinderen dat aan een activiteit deelneemt, verschilt per locatie en per activiteit en is sterk afhankelijk van de opzet en het aanbod van de buurtsportvereniging. Bij een voetbalactiviteit in de gymzaal Graan voor Visch in Haarlemmermeer zijn gemiddeld enkele tientallen jongens aanwezig, terwijl er bij de sportinstuif in de Spaarnehal in Haarlem wekelijks zo'n veertig kinderen deelnemen. Aan de voetbaltrainingen bij SV Mondriaan in Overtoomse Veld neemt wekelijks een vaste groep van ongeveer 20 kinderen deel, en aan de trainingen voor jongeren vanaf 16 jaar doen wekelijks circa 12 jongeren mee. Voor beide leeftijdsgroepen geldt dat de deelnemers bijna allemaal niet zelf lid zouden zijn van een sportvereniging. In Almere, waar de sportieve activiteiten plaatsvinden op een plein met verschillende sportvoorzieningen, nemen wekelijks meer dan 300 kinderen en jongeren deel. Sinds de invoering van een vergoeding in Haarlemmermeer is het aantal kinderen daar teruggelopen, zo blijkt uit verschillende gesprekken. Bij de door bewoners georganiseerde activiteit Buitenspel - sport en spel in de openbare ruimte - in Delft komen wekelijks gemiddeld 50 kinderen.

Het aandeel kinderen dat de buurtsportvereniging in hun gemeente kent - ongeveer de helft van de kinderen - is gemiddeld genomen gelijk gebleven ten opzichte van 2010. Wel zijn er verschillen tussen wijken. In Poelenburg en Schalkwijk is het aandeel kinderen dat de buurtsportvereniging kent afgenomen, terwijl dit in Graan voor Visch, Overtoomse Veld en Nieuw Den Helder is toegenomen (zie figuur 2). In de drie wijken waar de buurtsportvereniging bekender is geworden bij de kinderen, werken de sportbuurtwerkers onder de naam van de buurtsportvereniging, in Overtoomse Veld bijvoorbeeld SV Mondriaan. In Schalkwijk heeft de buurtsportvereniging meer een rol op de achtergrond en komt de jeugd uit de wijk alleen in aanraking met de activiteiten die onder de vlag van de buurtsportvereniging plaatsvinden. Zij kennen deze bijvoorbeeld als 'de sportinstuif' of 'de voetbalactiviteit van SSH'. Het gaat er overigens niet zozeer om of de jeugdigen het concept 'de buurtsport-

vereniging' kennen, maar om of zij de activiteiten kennen die door verschillende partijen worden georganiseerd binnen de kapstok van de buurtsportvereniging, en of zij de weg weten te vinden naar deze activiteiten.

Figuur 2 Aandeel kinderen dat bekend is met de buurtsportvereniging

Figuur 3 Aantal kinderen dat sport bij de buurtsportvereniging

Figuur 3 laat zien dat van de kinderen die bekend zijn met de buurtsportvereniging 43 procent deelneemt aan de activiteiten. In 2010 was dit nog 50 procent. Deze terugloop kan te maken hebben met het feit dat, populair gezegd, ‘het nieuwe er een beetje af is’. In het begin wilde iedereen meedoen, en werden de activiteiten bovendien meer onder de aandacht gebracht bij buurtbewoners dan in de loop van 2011 en 2012. Naar verloop van

tijd is een vaste groep overgebleven die buiten de buurtsportvereniging om niet vaak sport. In de wijken Overtoomse veld en Schalkwijk is de afname van het aantal jeugdigen dat sport bij de buurtsportvereniging het sterkst. Om de bekendheid van SV Mondriaan te vergroten konden aan het begin van project - ten tijde dat de vragenlijsten voor de eerste keer werden afgenomen - alle kinderen uit de wijk meedoen met de voetbalactiviteiten. Tegenwoordig moeten kinderen zich aanmelden voordat zij mee kunnen doen. In Schalkwijk, zo bespraken we eerder al, zijn vooral de activiteiten bekend die plaatsvinden onder de kapstok van de buurtsportvereniging en niet de buurtsportvereniging an sich.

Bereikte doelgroep

In onze rondgang langs de vijf gemeenten zien we dat de aangeboden activiteiten vooral voorzien in de behoefte van kinderen die sterk op de buurt georiënteerd zijn. Niettemin is duidelijk dat de meeste kinderen die deelnemen aan de activiteiten van de buurtsportvereniging dit trouw doen. In alle onderzochte buurten is sprake van een vaste groep kinderen, die sporten leuk vindt en ook vaak meedoet met andere sportieve activiteiten in de wijk, zo blijkt onder meer uit het groepsinterview met de projectleiders. De buurtsportverenigingen bedienen geen kinderen die het niet leuk vinden om te sporten.

De geïnterviewde professionals geven aan dat voornamelijk kinderen met een niet-westerse allochtone achtergrond en uit de lage inkomensgroepen meedoen met de activiteiten van de buurtsportvereniging. Dit beeld wordt bevestigd door de uitkomsten van de vragenlijst. Van alle geënquêteerde kinderen met een allochtone achtergrond sport 24 procent bij de buurtsportvereniging tegenover 15 procent van alle geënquêteerde kinderen met een autochtone achtergrond.⁶ Bovendien is het feit dat vriendjes ook sporten bij de buurtsportvereniging voor allochtone kinderen een veel belangrijkere reden om mee te doen dan voor autochtone kinderen; 28 procent ten opzichte van 8 procent. Veel Nederlandse kinderen komen volgens geïnterviewde ouders en professionals niet naar de buurtsportvereniging omdat zij al lid zijn van een reguliere sportvereniging. Ook de enquêtes laten zien dat kinderen met een autochtone achtergrond relatief vaker lid zijn van een reguliere sportvereniging dan kinderen met een allochtone achtergrond; 54 procent ten opzichte van 37 procent. Van de autochtone kinderen die niet sporten bij de buurtsportvereniging geeft 43 procent hiervoor een lidmaatschap bij een reguliere sportvereniging als reden, tegenover 18 procent van de allochtone kinderen. Tabel 2 geeft deze resultaten nog eens weer.

6 Zowel eerste als tweede generatie. We definiëren kinderen met een allochtone achtergrond hier dus als kinderen die zelf niet in Nederland zijn geboren, of van wie ten minste één van de ouders niet in Nederland is geboren.

Tabel 2 Deelname buurtsportvereniging en achterliggende redenen naar herkomst

	Kinderen met een autochtone achtergrond	Kinderen met een allochtone achtergrond
Sporten bij de buurtsportvereniging	15%	24%
Lid van een reguliere sportvereniging	54%	37%
Lidmaatschap reguliere sportvereniging als reden niet meedoen bij buurtsportvereniging	43%	18%

Bij gemengde activiteiten, zoals de sportinstuif en het voetbal in Haarlemmermeer, is het aantal meisjes op een hand te tellen. Daar waar specifieke activiteiten voor meiden worden georganiseerd, zoals het meidenvoetbal bij SV Mondriaan in Slotervaart, zien we dat de buurtsportvereniging wel meisjes weet te bereiken. In een groepsgebesprek geven ouders aan dat zij vinden dat het er soms te ruw aan toe gaat. Sommigen hebben direct na een eerste kennismaking besloten dat dit niets voor hun dochter is. *‘Maar de meisjes komen wel kijken naar de jongens. Zij zitten op de bankjes’*, aldus een geïnterviewde uit Almere. Het vragenlijstonderzoek wijst, in tegenstelling tot de interviews, uit dat van de meisjes een ongeveer even groot deel bij de buurtsportvereniging sport als van de jongens (geen grote verschillen tussen de locaties). Het lijkt er op dat de jongens er op meer structurele basis sporten dan de meisjes. De projectleiders zijn van mening dat meisjes en vrouwen zonder de buurtsportvereniging nog minder zouden sporten - van de geënquêteerde meisjes zijn drie van de tien lid van een sportverenigingen, tegenover vijf van de tien jongens - omdat dit voor hen een veilige omgeving is die zij elders niet vinden.

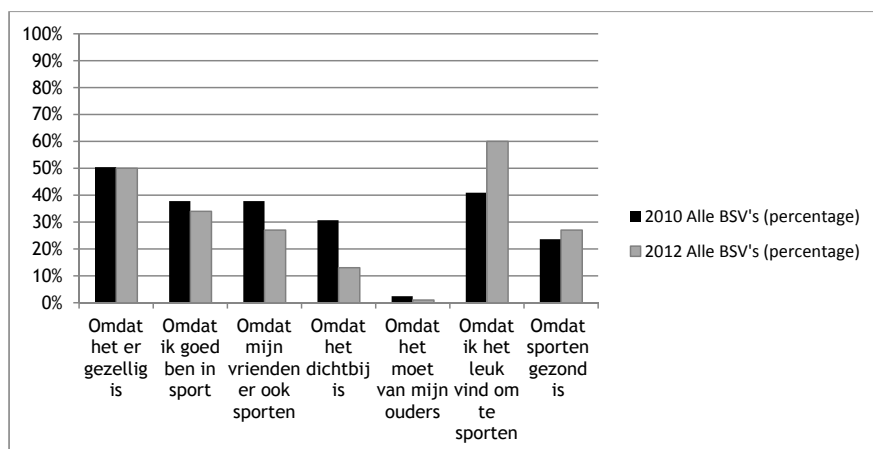
Bij een aantal buurtsportverenigingen is geëxperimenteerd met het vragen van een geldelijke bijdrage aan jeugdigen die mee willen doen. De ervaringen hiermee verschillen per gemeente, zo blijkt uit het groepsinterview met de projectleiders. In Graan voor Visch liep het deelnemersaantal hierdoor terug, in Schalkwijk bleef het aantal deelnemende kinderen ongeveer gelijk. Sommige projectleiders ervaren het als positief omdat het betalen van bijdrage volgens hen de binding met de buurtsportvereniging versterkt en het de drempel om niet mee te doen vergroot. Aan de andere kant zijn zij zich bewust van het risico dat hierdoor minder kinderen meedoen. Een van hen zegt bijvoorbeeld: *‘sommige kinderen betalen de bijdrage uit eigen zak. De grootte van de groep hangt dan ook af van of ze [de kinderen] hun geld die week niet toevallig al aan koek hebben uitgegeven.’* Het vragen van een bijdrage werd vooral *top-down* vanuit de coördinatie van de buurtsportvereniging gestimuleerd. Ondanks dat een deel van de lokale projectleiders vond dat de vrijwilligersorganisaties hierdoor op eigen benen leren staan, was niet

iedere projectleider hier voorstander van omdat het een drempel opwerpt om mee te doen.

Motieven en oordeel van kinderen

De kinderen geven in de groepsinterviews aan dat zij bij de buurtsportvereniging sporten omdat het er leuk is en omdat ze daar ‘gewoon lekker kunnen sporten’. Op sommige locaties, zoals in Haarlem, geeft een aantal kinderen aan dat ze er nieuwe vriendjes maken en letterlijk elkaars taal leren spreken. Op andere plekken, bijvoorbeeld in de sporthal Graan voor Visch in Haarlemmermeer, is dat niet het geval. Daar kennen de kinderen elkaar bijna allemaal al van school en van de straat.

De enquêteresultaten laten zien dat zes van de tien kinderen sport bij de buurtsportvereniging omdat zij het leuk vinden om te sporten. In 2010 gaf negentien procent dit als reden. Ook gezelligheid is voor de helft van de kinderen een belangrijke reden om te sporten bij de buurtsportvereniging. Het aandeel kinderen dat meedoet met de buurtsportvereniging omdat het dichtbij is, is gedaald van 30 procent naar twaalf procent (zie figuur 4). Het organiseren van meer wedstrijdje wordt door vier op de tien kinderen aangedragen als verbeterpunt.

Figuur 4 Redenen waarom kinderen meedoen met activiteiten die vallen onder de buurtsportvereniging

Uit de groeps gesprekken met de kinderen blijkt dat zij veel waarde hechten aan de positieve sfeer die er heerst en dat ze de begeleiding waarderen en respecteren. Ze vinden het bijvoorbeeld belangrijk dat er wordt ingegrepen wanneer er ruzie is, iets wat op straat niet gebeurt. Daarnaast leggen de kinderen uit dat ze bij de buurtsportvereniging gemotiveerd worden om zich te ontwikkelen. Voor de een is dat in sportief opzicht (beter leren voetballen), voor de ander meer in pedagogisch opzicht (beter leren luisteren naar en samenwerken met andere kinderen). Ze bestempelen de buurtsportvereniging

als leerzaam en uitdagend. Het gaat er om de kinderen een veilige en vertrouwde omgeving te bieden, waar zij ongestoord en ongedwongen kunnen sporten, zo vat één van de sportbegeleiders het karakter van de buurtsportvereniging samen. Door ook aandacht te besteden aan discipline, communicatieve vaardigheden en weerbaarheid, is de buurtsportvereniging ook een beetje *'een vooropleiding voor het leven'*, aldus een sportbegeleider uit Slotervaart (zie ook paragraaf 4.2).

Bekendheid en promotie

In het groepsinterview met de projectleiders uit de verschillende gemeenten kwam naar voren dat vooral in het begin van het traject, toen de buurtsportvereniging nieuw was in de zeven wijken, acties zijn ondernomen om bekendheid te genereren en deelnemers te werven. Dat gebeurde onder meer door het verspreiden van folders bij buurtbewoners en het ophangen van posters op basisscholen in de wijk.

Om de sportparticipatie van kinderen te vergroten, zetten de professionals die betrokken zijn bij de buurtsportverenigingen ook tegenwoordig nog verschillende middelen in. Zo wordt er tijdens gymnastieklessen in Schalkwijk op school aandacht besteed aan en kennisgemaakt met de activiteiten van de buurtsportvereniging en geeft de combinatiefunctionaris in Haarlemmermeer voorlichting in de klas. Op sommige plekken wordt gewerkt met gratis proeflessen en -trainingen. In Schalkwijk wordt de mogelijkheid geboden om vier weken gratis kennis te maken met de activiteiten van de buurtsportvereniging. Daarnaast worden deelnemende kinderen aangespoord om ook hun vriendjes en vriendinnetjes mee te nemen, en spreken de sportbegeleiders - voor zover mogelijk - ook de ouders aan. De belangrijkste factor is echter mond-tot-mondreclame. Verreweg de meeste kinderen kennen de buurtsportvereniging via andere kinderen.

Uit de gesprekken met professionals en vrijwilligers kunnen we afleiden dat zij vinden dat ze weinig middelen tot hun beschikking hebben om de buurtsportvereniging meer bekendheid te geven in de wijk. In de wijk Graan voor Visch hebben de tienerwerkers van de welzijnsstichting bijvoorbeeld *'amper uren om naar buiten te gaan'*, zo vertelt een van de medewerkers van Sportservice Haarlemmermeer. Soms ervaren zij het als lastig om in bepaalde organisaties *'binnen te komen'*, zoals bij een moskee. De sportbuurtwerkers van Sciandri in Overtoomse Veld geven aan dat de werving van jeugdigen valt of staat bij een goed netwerk en bekendheid in de wijk. *'Wij zijn als sportbuurtwerkers een soort iconen in de wijk. Iedereen kent ons. We kennen ook de achtergrond van bepaalde kinderen of jongeren door onze contacten met families, docenten, jeugdzorg, wijkagent, enzovoort.'* De betrokkenen bij de Buurtclub in de Stedenwijk merken op dat zichtbaarheid van de activiteiten belangrijk is. Het lijkt erop dat betrokkenen soms naar elkaar kijken wanneer het gaat om het vergroten van de bekendheid. Een vergelijkbare situatie deed

zich voor in Delft. Daar is dit op initiatief van de Sportservice Zuid-Holland opgelost door het betrekken van een combinatiefunctionaris.

Doorstroom naar sportverenigingen

De meeste kinderen die bij de buurtsportvereniging sporten, zijn geen lid van een reguliere sportvereniging. Voor hen is het activiteiten aanbod in de buurt, naast de gymnastiekles op school, de enige mogelijkheid om georganiseerd en begeleid te sporten. De buurtsportvereniging is daarom geen concurrent van de reguliere sportverenigingen, maar juist een goede aanvulling, zo geeft een aantal geïnterviewden aan. Dit blijkt onder meer uit het feit dat kinderen soms 'doorstromen' van de buurtsportvereniging naar een reguliere sportvereniging en er ook samenwerkingsverbanden zijn (proeflessen, gezamenlijk organiseren van activiteiten), onder meer in de Stedenwijk en Overtoomse Veld.

Soms signaleren de sportbegeleiders dat kinderen talent hebben, bijvoorbeeld in voetbal, en gaan zij met de ouders in gesprek om te kijken of hun kind wellicht lid zou kunnen worden van een voetbalvereniging. Dat daar vervolgens wordt verwacht dat ouders bepaalde taken op zich nemen - bijvoorbeeld verzorgen van vervoer naar uitwedstrijden - kan volgens de sportbuurtwerkers van Sciandri (Overtoomse Veld) de doorstroom naar de sportvereniging beperken, omdat sommige ouders die vrijwillige taken niet kunnen of willen opbrengen. Daarnaast blijkt bij SV Mondriaan dat het plezier dat de jongens bij de buurtsportvereniging beleven ook een keerzijde heeft, namelijk dat zij hierdoor minder snel zullen willen doorstromen naar een reguliere sportvereniging. De sportleiders zijn erg populair bij de kinderen: het zijn rolmodellen, ze kunnen goed voetballen en komen uit de wijk. De sportleiders vrezen dat dit bij een nieuwe sportclub niet vanzelfsprekend is. Een van hen zegt hierover: *'Dat alles hier zo goed geregeld is en de trainers zo goed zijn, maakt misschien dat ze sneller ontevreden kunnen worden bij een nieuwe sportclub.'*

3.3 *Samenvattende conclusie*

Wanneer we de bevindingen over de sportparticipatie van jeugdigen op een rij zetten, valt als eerste op dat de buurtsportvereniging een groep bedient die anders niet of veel minder zou sporten. In de meeste gevallen komt dat door de laagdrempeligheid, betaalbaarheid en nabijheid van het aanbod. De ongedwongen, vertrouwde sfeer spreekt veel kinderen en hun ouders aan. Kortom, de buurtsportvereniging vervult een belangrijke rol in het bevorderen van sportparticipatie van een specifieke groep jeugdigen die het leuk vindt om te sporten en die dit niet elders (kan) doen. Jeugdigen die het niet leuk vinden om te sporten of van hun ouders niet mogen (bijvoorbeeld jonge

meisjes) worden niet bereikt. Aan de andere kant zijn aparte meisjesactiviteiten van de buurtsportvereniging voor ouders juist een reden waarom hun dochter wel mag gaan sporten.

Ten tweede valt op dat bij de meeste activiteiten na verloop van tijd een vaste groep deelnemers is ontstaan. Sommige activiteiten zijn als klein initiatief begonnen, maar zijn langzaam uitgegroeid tot een succesvolle activiteit met een hoge opkomst. In een aantal gevallen is vanwege het succes ook de frequentie verhoogd, zodat meer kinderen kunnen meedoen. In een enkel geval is er sprake van een terugloop in het aantal deelnemers, zoals na de invoering van een financiële bijdrage in Haarlemmermeer.

Een derde bevinding is dat de bekendheid van de buurtsportvereniging niet in alle wijken is toegenomen. Het gaat er echter vooral om dat jeugdigen de activiteiten kennen die door verschillende partijen worden georganiseerd binnen de kapstok van de buurtsportvereniging, en of zij de weg weten te vinden naar deze activiteiten. Anderzijds kan het zijn dat huidige kanalen die worden aangewend (via school en door mond-tot-mondreclame) om de bekendheid van de buurtsportvereniging te vergroten vooralsnog voldoende lijken te zijn. Sportbegeleiders lijken daarom weinig urgentie te voelen om zich hierin actiever op te stellen en richten zich vooral op het organiseren van de sportactiviteiten.

Meer algemeen kunnen we concluderen dat de buurtsportvereniging erin geslaagd is een activiteitenaanbod te ontwikkelen dat een deel van de kinderen en buurtbewoners duidelijk aanspreekt. Op een aantal plekken zien we dat het enthousiasme ook geleid heeft tot vrijwillige inzet van kinderen en ouders bij (het organiseren van) de activiteiten, waar we in het volgende hoofdstuk verder op ingaan.

4 *Bewonersbetrokkenheid en sociale samenhang*

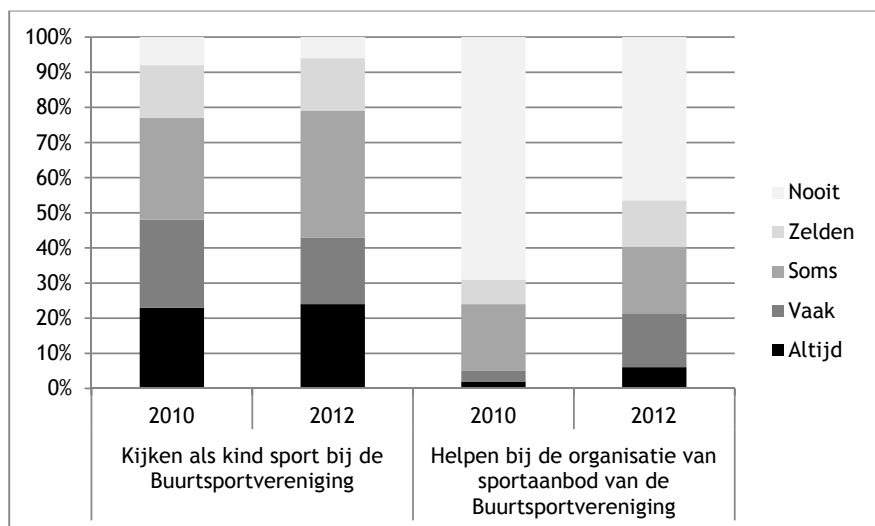
Naast het bevorderen van de sportparticipatie van jeugdigen heeft de buurt-sportvereniging tot doel om bewoners te betrekken bij de organisatie van de sportactiviteiten in hun buurt. Dit zorgt voor meer contacten tussen ouders (en andere bewoners) en mogelijk ook voor meer informele sociale controle, twee belangrijke onderdelen van een positief opvoed- en opgroei-klimaat.

4.1 *Bewonersbetrokkenheid*

De mate waarin en de manier waarop bewoners de organisatie van sportactiviteiten in de buurt op zich nemen hangt onder andere af van de vaardigheden en prioriteiten van de bewoners. Het op orde houden van het eigen (familie) leven is voor kwetsbare burgers⁷ bijvoorbeeld al een hele klus (De Gruijter & Van Marissing, 2011). Zorgen voor familieleden of vrienden is ook een vorm van participatie en ‘concurrere’ met georganiseerd vrijwilligerswerk.

De gesprekken met betrokkenen maken al snel duidelijk dat maar weinig ouders komen kijken bij de sportlessen van hun kinderen. Ook halen en brengen is niet vanzelfsprekend en komt weinig voor. Dit beeld komt tevens naar voren uit de enquêtes, maar de betrokkenheid lijkt bij zowel de kinderen als bij de ouders en andere volwassenen uit de buurt wel licht te zijn toegenomen. Het aandeel kinderen dat nooit meehelpt bij de sportactiviteiten in de wijk is afgenomen van 56 procent naar 33 procent. De resultaten van de enquêtes met ouders en andere volwassen buurtbewoners tonen eenzelfde ontwikkeling (zie figuur 5).

7 Kwetsbare burgers zijn burgers die te maken hebben met meervoudige problemen, bijvoorbeeld op het terrein van werk en inkomen, gezondheid, integratie, et cetera.

Figuur 5 Betrokkenheid van volwassen buurtbewoners bij de buurtsportvereniging (gevraagd aan volwassenen zelf)

Gemiddeld genomen is de betrokkenheid en participatie van ouders bij de activiteiten van de buurtsportverenigingen toegenomen. Tussen de wijken zijn er echter wel duidelijke verschillen (zie bijlage 2). In Schalkwijk is het aandeel kinderen dat aangeeft dat hun ouders vaak of altijd komen kijken tussen 2010 en 2012 bijna verdubbeld naar 28 procent, en helpt nog steeds een op de tien ouders van de geënquêteerde kinderen vaak of altijd mee bij de organisatie van het sportaanbod. In Overtoomse Veld is de ouderparticipatie wel sterk toegenomen, van twee naar achttien procent, waarschijnlijk doordat ouders worden gevraagd het vervoer te verzorgen van en naar competitiewedstrijden van SV Mondriaan. In Graan voor Visch tot slot is het aandeel kinderen dat aangeeft dat hun ouders vaak of altijd komen kijken gedaald van 27 procent naar 10 procent. Ongeveer evenveel kinderen geven aan dat hun ouders vaak of altijd meehelpen bij de buurtsportvereniging. Het lijkt erop dat hier een vaste groep van buurtbewoners (ouders) is ontstaan die komt kijken bij hun sportende kinderen en tegelijkertijd meehelpt bij de activiteit. Om sportaanbod te kunnen organiseren hoeven niet alle ouders of buurtbewoners betrokken te zijn, het gaat erom dat (in de toekomst) de activiteiten van de buurtsportverenigingen kunnen bestaan door vrijwillige inzet.

De activiteiten van de buurtsportverenigingen vinden in het algemeen dichtbij huis plaats. Daardoor is er meestal geen noodzaak tot halen en brengen, omdat de kinderen zelf naar de sporthal of gymzaal kunnen lopen. Hier constateren we een dilemma waar ook de Rotterdamse Schoolsportverenigingen tegenaan lopen. Sportmogelijkheden in de buurt en een veilige sportomgeving zijn belangrijke voorwaarden om de sportdeelname van kinderen te verhogen. Tegelijkertijd durven ouders hun kinderen dan

eerder alleen naar de sportactiviteit te laten gaan, wat het moeilijker maakt hen bij de activiteiten van hun kind(eren) te betrekken (zie ook Boonstra & Hermens, 2011).

Bevorderen van vrijwillige inzet bewoners

Uit onze gesprekken met betrokkenen blijkt dat de sportbegeleiders verschillende strategieën hanteren om de betrokkenheid van ouders en andere volwassen buurtbewoners te vergroten, maar dat dit niet altijd resulteert in meer vrijwillige inzet rondom de sportactiviteiten voor kinderen in de buurt.⁸ Aan het begin van het traject in 2010 zijn de bewoners van de wijken via *flyers* en via posters op scholen benaderd met de vraag of zij willen helpen bij de organisatie van het activiteitenaanbod van de buurtsportvereniging. Daarnaast zijn bewoners gevraagd door professionals of door betrokken bewoners. Ten tweede vragen de sportbegeleiders aan de kinderen of zij hun ouders meenemen. Bij sommige (onderdelen van) buurtsportverenigingen, zoals Gym Schalkwijk in Haarlem, is dat bij de eerste les zelfs verplicht. In Delft ervoer een medewerker van Breed Welzijn Delft dit achteraf als *‘overspoelen met folders en vragen om vrijwillige inzet’*. Zeker omdat het sportaanbod werd verzorgd door verschillende organisaties die zonder overleg bewoners benaderden voor gelijksoortige activiteiten. Door de buurtsportvereniging, en in dat kader de aanstelling van de combinatiefunctionaris, is dit nu beter op elkaar afgestemd.

De kinderen die meedoen met de voetbaltrainingen bij SV Mondriaan spelen in het weekend officiële wedstrijden. De sportbegeleiders vragen dan ouders om te ‘rijden’, maar het is erg moeilijk om voldoende vervoer te organiseren, laat staan dat ouders uitgebreidere taken op zich kunnen of willen nemen. Zo zegt een van de sportbegeleiders: *‘Ouders zouden de organisatie van SV Mondriaan nooit kunnen overnemen. Ze hebben altijd wel redenen waarom ze niet kunnen: ze zijn ziek of moeten werken.’*. Het enthousiasme van ouders over SV Mondriaan verdwijnt vaak als ze horen dat ze zelf iets moeten doen. Een andere strategie die wordt toegepast bij SV Mondriaan is de 16-plussers die er ook sporten een trainerscursus aan te bieden, zodat zij geleidelijk de trainingen van de medewerkers van Sciandri kunnen overnemen. In de praktijk blijkt dit lastig, want deze jongens vinden de trainerscursussen interessant maar schrikken terug als ze worden gevraagd om een middag in de week trainingen te verzorgen. Een van de geïnterviewde professionals geeft aan dat dit ook te maken kan hebben met de angst verantwoordelijk te zijn voor kinderen uit de wijk.

8 Om de betrokkenheid van buurtbewoners te vergroten heeft Sportservice Noord-Holland in samenwerking met PrimoNH en Movisie een traject van zowel overkoepelende activiteiten als lokaal maatwerk geboden aan de lokale projectleiders van de buurtsportverenigingen. De ondersteuning had tot doel deskundigheidsbevordering. Daarnaast zijn de lokale projectleiders ondersteund bij het maken van participatieplannen en praktische zaken als het opstellen van persberichten om vrijwilligers te werven.

In de wijk Wippolder in Delft nemen bewoners veel taken op zich bij het project Buitenspel, zo vertelt een van de betrokken professionals. Net als de activiteiten van Stichting Samen Haarlem (een Marokkaanse zelforganisatie) is Buitenspel een initiatief geweest van bewoners. ‘Het is een groep die al heel veel vrijwilligerswerk doet op een heleboel gebieden, dus niet alleen sport. En daar zal het op gaan hangen, mensen die de kar willen trekken’, aldus een betrokken professional uit Delft. Bij zowel Stichting Samen Haarlem als het project Buitenspel kenden de bewoners elkaar al voor het initiatief. De initiatieven zorgen daarmee vooral voor een versterking van bestaande banden en meer vrijwillige inzet binnen bestaande netwerken.

Omdat het betrekken van bewoners volgens de geïnterviewde professionals uit de Stedenwijk in Almere daar niet eenvoudig is, hanteert de buurtsportvereniging daar andere strategieën. In het project De helpende hand worden ‘de lastige jongeren van zestien jaar of ouder uit de wijk gevraagd mee te helpen bij de organisatie van de sportactiviteiten op de Playground’, zo vertelt een van de betrokken professionals. Als beloning voor hun inzet krijgen de jongeren een uitje naar Walibi. Dit heeft volgens de betrokkenen ook als resultaat dat het verantwoordelijkheidsgevoel van deze jongeren toeneemt en dat het hun eigen gedrag verbetert. Een tweede strategie van de buurtsportvereniging in Almere is het benutten van het Voortgezet Onderwijs in de wijk. Leerlingen van het Echnaton lopen een zogenoemde ‘snuffelstage’ bij de buurtsportvereniging en doen het uitvoerende werk onder begeleiding van een professional.

Sport- en beweegaanbod organiseren voor volwassenen wordt als strategie gebruikt om ouders en andere bewoners te betrekken bij de organisatie van de activiteiten. In Haarlem wordt om die reden door Stichting Samen Haarlem heel bewust ingezet op de betrokkenheid van vaders. Daar vindt het zaalvoetbal voor volwassenen aansluitend plaats op het voetbal voor de kinderen. Op die manier kunnen kinderen die niet zelfstandig naar de sporthal kunnen komen, met hun vaders meekomen en omgekeerd kunnen de vaders dan kijken bij hun kinderen. Stichting Samen Haarlem is relatief succesvol in het betrekken van vooral Marokkaanse buurtbewoners, zo geeft een van de betrokkenen vanuit Sportsupport aan. Bovendien speelt hierbij volgens de geïnterviewde vrijwilliger van Stichting Samen Haarlem mee dat bewoners worden gevraagd zich in te zetten voor activiteiten in de buurt door een buurman of familielid, in plaats van door een professional. Bewonersinitiatieven blijken ook spontaan te kunnen ontstaan. De dansactiviteit voor vrouwen ‘Total Dance’ in Haarlemmermeer is daar een voorbeeld van. Onderstaand kader beschrijft hoe dit is ontstaan.

Kader 3: Vrouwen organiseren Total Dance in Haarlemmermeer

Total Dance is ontstaan toen een bewoner vanuit Amsterdam naar Haarlemmermeer verhuisde. Samen met een vriendin besloot zij om een activiteit te ontwikkelen voor bewoners uit Graan voor Visch. Ze kwam uiteindelijk terecht bij Sportservice Haarlemmermeer, met wie ze gezamenlijk een laagdrempelige dansactiviteit opzette. Vanwege hun grote netwerk in de wijk (familie en vrienden) groeide de activiteit al snel uit z'n jasje en werd het zaaltje in de school ingeruild voor de gymzaal Graan voor Visch.

4.2 *Sociale samenhang*

De definitie van een positief opvoed- en opgroei-klimaat komt in sterke mate overeen met wat Kearns & Forrest (2000) verstaan onder sociale samenhang. Sociale samenhang duidt op een mate van onderlinge verbondenheid tussen (groepen) mensen. De onderzoekers onderscheiden vijf dimensies: normen en waarden (denkbeelden ten aanzien van gewenst en ongewenst gedrag), sociale controle (anderen in de gaten houden), solidariteit (de bereidheid andere buurtbewoners te helpen), sociale integratie (de mate van contact) en de mate waarin bewoners zich verbonden voelen met de buurt (thuis voelen). In theorie kunnen de activiteiten die plaatsvinden onder de kapstok van de buurtsportverenigingen op elk van deze dimensies een rol van betekenis spelen, maar in de praktijk zal de nadruk vooral liggen op het versterken van gedeelde normen en waarden, het bevorderen van sociale contacten en het vergroten van het gevoel van buurtbetrokkenheid. De afzonderlijke dimensies zijn vaak van invloed op elkaar. Zo leidt meer positief onderling contact er doorgaans toe dat het gemakkelijker is om gedeelde normen te ontwikkelen. Tegelijkertijd hoeft het niet zo te zijn dat meer buurtbetrokkenheid bijvoorbeeld ook tot meer onderlinge solidariteit leidt.

Sociale contacten

Wanneer wordt gesproken over sociale samenhang is het altijd de vraag over welke contacten het gaat en tussen wie (zie Van Marissing, 2008). De spraakverwarring over het begrip sociale samenhang zien we direct terug in de gesprekken in de wijken. Professionals karakteriseren de buurten als plekken waar bewoners elkaar maar weinig kennen en veel mensen op zichzelf zijn. Uit gesprekken met kinderen en de ouders die naar de buurtsportvereniging komen, komt juist naar voren dat men elkaar goed kent. Sommige kinderen beweren zelfs dat ze alle kinderen in de buurt kennen. Het een sluit het ander echter niet uit. Wat we hieruit afleiden is dat er op buurtniveau weinig sociale samenhang is, maar dat zich langs andere lijnen juist sterke banden ontwikkelen, bijvoorbeeld tussen burens, familieleden of kinderen die sporten bij de buurtsportvereniging en hun ouders.

Het versterken van de samenhang begint bij het bevorderen van onderling contact. Het is in de eerste plaats belangrijk dat bewoners elkaar kennen, al is het maar van gezicht. Dit maakt het gemakkelijker om elkaar aan te spreken bij problemen of om de hulp van een buurtbewoner in te roepen als dat nodig is. Vier op de vijf kinderen die sporten bij activiteiten van de buurtsportvereniging geven aan hierdoor meer kinderen uit de buurt te leren kennen. Dit is een toename ten opzichte van 2010. Soms ontstaan contacten zonder dat daar bewust op wordt ingezet. Bij de Sportinstuif in Haarlem is na verloop van tijd bij de moeders de gewoonte ontstaan om met eten en drinken op de tribune te gaan zitten en naar hun kinderen te kijken, vooral omdat ze dat gezellig vinden. Tijdens ons bezoek aan de sportinstuif arriveerde een van de moeders met een tas vol eten en een grote thermoskan thee. Redenen die genoemd worden waarom elders weinig ouders komen kijken, zijn dat ouders het te druk hebben, bijvoorbeeld met werk of het huishouden of dat zij elders hun tijd besteden, bijvoorbeeld in de moskee of het koffiehuis. Overigens vinden sommige kinderen het zelf niet erg dat hun ouders niet komen kijken, omdat ze bang zijn dat ze dan zenuwachtig worden en minder presteren.

Normen en waarden

Tijdens onze observaties bij en gesprekken met professionals op diverse locaties werd duidelijk dat de buurtsportverenigingen een duidelijke functie vervullen als het gaat om gemeenschappelijke normen en waarden, net zoals de school dat ook doet. Kinderen leren naar elkaar te luisteren, voor elkaar op te komen, gezag te respecteren en samen te werken. Daarbij is het belangrijk te weten ‘hoe het hoort’ en wanneer er sprake is van normoverschrijdend gedrag. De sportbegeleiders kunnen dit haarfijn uitleggen en grijpen ook in als dat moet, bijvoorbeeld door kinderen aan te spreken, weg te sturen of op een andere manier te sanctioneren (zie kader voor een voorbeeld). Goed gedrag daarentegen wordt bewust benoemd.

Kader 4: de pedagogische taak van de sportleider

De sportleider bij de Sportinstuif in de Spaarnehal in Schalkwijk is niet alleen een goede voetbaltrainer - ‘We leren hier voetballen van de beste, passen en zo’, aldus een van de deelnemende kinderen - maar hij is ook bezig met opvoeding. Hij komt zoals hij zelf zegt ‘ook van de straat’, ziet daardoor snel wanneer het niet goed gaat met een kind en weet wanneer hij moet ingrijpen. ‘Er zitten doerakken tussen en X heeft daar een goed overwicht op, ze hebben respect voor hem’, zo vertelt een van de geïnterviewde ouders. Één van hen vertelt dat ze af en toe speciaal met de sportleider praat over haar neefje, die zoals zij zelf zegt ernstige gedragsproblemen heeft.

Voor de sociale veiligheid in de wijk is het relevant dat het percentage ouders dat aangeeft dat hun kind door georganiseerd sport- en spelaanbod in de wijk minder vaak op straat rondhangt tussen 2010 en 2012 is verdubbeld naar 65 procent. Bijna alle (95%) van de bevroagde buurtbewoners vinden het mede daarom goed voor de wijk dat er sport- en spelactiviteiten worden georganiseerd. Een buurtbewoner zegt hier in een toelichting over dat het [sport en spel in de openbare ruimte] leuk is om te zien en dat het saamhorigheid creëert. Daarnaast vinden veel buurtbewoners het goed voor de gezondheid van de kinderen.

Buurtbetrokkenheid

Een derde dimensie van sociale cohesie die we terugzien in de activiteiten van de buurtsportvereniging is buurtbetrokkenheid. De activiteiten bedienen een specifieke groep kinderen en ouders, voornamelijk gezinnen die sterk op de eigen buurt gericht zijn. Doordat zij er veel bekenden tegenkomen, versterkt dat het gevoel van vertrouwdheid, voelen zij zich thuis bij de activiteiten van de buurtsportverenigingen. Op plekken waar activiteiten in de openbare ruimte worden georganiseerd, zouden de buurtsportverenigingen het gevoel van verantwoordelijkheid bij gebruikers en omwonenden kunnen versterken. Immers, iedereen wil graag sporten en spelen op een schoon, heel en veilig plein.

4.3 *Samenvattende conclusies*

Een samenvatting van de bevindingen op het gebied van vrijwillige inzet van bewoners bij de activiteiten van de buurtsportverenigingen en de sociale samenhang in de wijken brengt ons tot drie conclusies. Allereerst blijkt dat vrijwillige inzet niet vanzelfsprekend is en dat het zich moeilijk laat afdwingen. Het zit niet in de aard van veel ouders en om uiteenlopende redenen zijn ze moeilijk te bereiken of weten de professionals niet hoe ze dat het beste kunnen doen. Een top-down benadering met bijvoorbeeld het uitdelen van flyers of het rechtstreeks vragen van ouders blijkt niet succesvol te zijn. Een aantal geïnterviewden pleit ervoor vooral enthousiasme op te wekken door het organiseren van een zichtbaar en kwalitatief goed aanbod (sportlessen waarbij deelnemers sportieve en sociale vaardigheden ontwikkelen en waarbij aandacht is voor een positief pedagogisch klimaat). Dat trekt de interesse van mensen en op de lange termijn zou dit tot meer betrokkenheid en vrijwillige inzet kunnen leiden. Daarbij moet worden uitgegaan van het positieve, dat wil zeggen: niet kijken naar wie er allemaal niet betrokken zijn en waarom, maar juist het kleine groepje dat wel actief is koesteren zonder hen daarbij te overvragen.

Ten tweede constateren we dat de manier waarop buurtsportverenigingen vrijwillige inzet van bewoners kunnen bevorderen afhankelijk is van de mate waarin bewoners zelf al actief zijn in hun wijk. In Schalkwijk, Graan voor Visch en Wippolder bestonden al initiatieven, namelijk achtereenvolgens Gym Schalkwijk en Stichting Samen Haarlem, Total Dance en Buitenspel. In deze wijken lijkt vooral behoefte aan een coördinerende en waar nodig ondersteunende buurtsportvereniging, zodat de vrijwillige inzet nog verder kan worden bevorderd. Dit is belangrijk voor een positief opgroei- en opvoedklimaat. In wijken als Overtoomse Veld en Stedenwijk moeten andere strategieën gehanteerd worden, bijvoorbeeld door het belonen van vrijwillige inzet van jongeren uit de wijk of de hulp inzetten van scholen.

Tot slot lijken kinderen uit de wijken en hun ouders door de activiteiten van de buurtsportvereniging allereerst meer contact te krijgen met andere buurtbewoners. Dit zijn vaak ouders of andere bewoners die elkaar al kennen, wat betekent dat de buurtsportvereniging bestaande banden binnen groepen versterkt. Dit is positief voor het ontwikkelen van gedeelde normen en waarden en voor onderlinge hulp en draagt ook bij aan het gevoel van buurtbetrokkenheid.

5 *Buurtsportverenigingen in de toekomst*

Sporten en bewegen in de buurt staat hoog op de politieke agenda. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport vindt dat iedere Nederlander dichtbij huis moet kunnen sporten. Om dit te bereiken zal onder meer het aantal Buurtsportcoaches - voorheen Combinatiefunctionarissen - worden uitgebreid van 1.000 naar 2.900 fte. Van sportbuurtwerkers, welzijnsprofessionals of andere professionals die sportief aanbod in buurten verzorgen waaronder de Buurtsportcoaches, wordt in toenemende mate verwacht dat zij bewoners betrekken bij de organisatie en uitvoering van deze activiteiten. Zo pleiten De Boer & Van der Lans (2011) er bijvoorbeeld voor dat het welzijnswerk de burger weer centraal stelt. De WRR benadrukt hierbij het belang van mensen die zich ergens voor inzetten en anderen daarin meenemen - trekkers -, en mensen die groepen burgers verbinden met beleidsmakers of met elkaar - verbinders (WRR, 2012). Niet iedere bewoner heeft echter de mogelijkheid om zijn behoeften kenbaar te maken en/of zich voor zijn omgeving in te zetten. Soms vraagt het op orde houden van het eigen leven en het zorgen voor de huishouding al zoveel van bewoners, dat zij geen tijd of energie overhouden om voorbij de eigen voordeur te kijken (De Gruijter & Van Marissing, 2011).

5.1 *Conclusies*

Sportservice Noord-Holland heeft onder de noemer van de buurtsportvereniging in zeven gemeenten geëxperimenteerd met hoe door middel van sport in de buurt bewoners worden gestimuleerd zich in te zetten voor een positief opvoed- en opgroei-klimaat in hun woonomgeving; de pedagogische *civil society*. Het uitgangspunt van de buurtsportvereniging zoals die is opgezet door Sportservice Noord-Holland, is dat bewoners - jong en oud - zich verenigen rondom sport in de buurt. De buurtsportvereniging is geen 'echte' vereniging met statuten, maar een 'kapstok' waaronder bewonersinitiatieven zich kunnen verenigen bij de organisatie van sportieve activiteiten in de buurt. In dit afsluitende hoofdstuk beschrijven we aan de hand van een aantal factoren die belangrijk zijn voor een positief opvoed- en opgroei-klimaat, en die beïnvloedbaar zijn door de buurtsportverenigingen, de conclusies van het onderzoek naar de buurtsportvereniging dat wij tussen oktober 2010 en mei

2012 hebben uitgevoerd. Ter introductie geeft kader 5 de centrale bevindingen van het onderzoek.

Kader 5: conclusie samengevat

De buurtsportverenigingen bereiken jeugdigen die willen sporten, maar geen lid (kunnen) zijn van een reguliere sportvereniging. Jeugdigen hechten veel waarde aan de positieve sfeer die heerst tijdens de activiteiten onder de noemer van de buurtsportverenigingen en waarderen de begeleiding. Ook ouders zijn positief: ze geven aan dat hun kind minder rondhangt op straat. Bewoners worden gestimuleerd onder de kapstok van de buurtsportvereniging te helpen bij de organisatie van sport- en spelactiviteiten in de wijk. Op deze manier kunnen de buurtsportverenigingen bijdragen aan een positief opvoed- en opgroeiklimaat. Afhankelijk van de manier waarop bewoners al betrokken zijn bij (de organisatie van activiteiten in) de wijk, kan de buurtsportvereniging de sportactiviteiten in eerste instantie zelf organiseren om via kwalitatief goede activiteiten de aandacht van bewoners te trekken, of - als bewoners al georganiseerd zijn - deze bewoners ondersteunen bij de organisatie van sport in de wijk.

Sportdeelname kinderen

Om initiatieven als de buurtsportvereniging in te zetten als middel voor een positief opvoed- en opgroeiklimaat in de buurt, is de eerste stap zorgen dat kinderen en hun ouders zich een weg weten te vinden naar deze activiteiten. Uit de gesprekken met professionals, volwassenen en kinderen kunnen we concluderen dat de sportdeelname van de kinderen constant is: het aantal kinderen dat meedoet aan activiteiten van de buurtsportvereniging is in de afgelopen jaren weinig veranderd. Evenwel blijken de activiteiten van de buurtsportverenigingen het mogelijk te maken dat kinderen die geen lid (kunnen) zijn van een reguliere sportvereniging toch kunnen sporten. Er zijn kinderen die van hun ouders niet mogen sporten bij de buurtsportvereniging, vaak allochtone meiden, onder meer omdat ze het er te ruw aan toe vinden gaan of omdat de omgangsvormen hen niet aanspreken. Deze groepen kinderen worden met het huidige aanbod nog onvoldoende bereikt. Bij sommige buurtsportverenigingen blijkt aanbod voor verschillende leeftijds categorieën of andersoortige sportactiviteiten de deelname van meisjes te verhogen.

Contacten tussen buurtbewoners

De buurtsportvereniging bedient specifieke groepen buurtbewoners en is daardoor vooral van invloed op de contacten binnen groepen, bijvoorbeeld tussen kinderen van een bepaalde leeftijd of tussen allochtone vrouwen. Vier op de vijf kinderen die sporten bij activiteiten van de buurtsportvereniging geven aan hierdoor meer kinderen uit de buurt te leren kennen. Om

groepsoverstijgende contacten te bevorderen via de activiteiten van de buurtsportvereniging zou de samenwerking met reguliere sportverenigingen kunnen worden aangewend of zou gericht kunnen worden geworven.

Vanuit de buurtsportverenigingen wordt soms geprobeerd contact tussen volwassen buurtbewoners te stimuleren door sportaanbod voor volwassenen te organiseren. Daar waar initiatieven ontstaan die laagdrempelig, betaalbaar en vertrouwd zijn, zoals wandelen of dansen, weten de bewoners de weg wel te vinden. Daarbij gaat het hen meer om de gezelligheid dan om het sporten of bewegen. Vooral voor allochtone vrouwen is dit een manier om het onderlinge contact en soms ook contact met Nederlandse vrouwen te versterken.

Soms ontstaat contact zonder dat daar bewust op wordt ingezet. Bij de Sportinstuif in Haarlem is na verloop van tijd bij de moeders de gewoonte ontstaan om met eten en drinken op de tribune te gaan zitten en naar hun kinderen te kijken, vooral omdat ze dat gezellig vinden. De kans op succes met volwassenenaanbod wordt vergroot naarmate wordt aangesloten bij bestaande initiatieven.

Gedeelde normen en waarden

De kinderen en volwassenen die bij de buurtsportvereniging sporten zijn vrijwel allemaal enthousiast en laten blijken dat zij het er gezellig vinden, ze zich op hun gemak voelen en dat het sporten bijdraagt aan betere omgangsvormen. Niet alleen tijdens activiteiten, maar ook daarbuiten, bijvoorbeeld op straat of op school. Zo leren zij voor elkaar opkomen, elkaar helpen, en elkaar en sportbegeleiders te respecteren. De buurtsportvereniging draagt hiermee bij aan gedeelde normen en waarden binnen de groep die deelneemt aan de activiteiten. De kinderen hechten veel waarde aan de positieve sfeer die er heerst en waarderen de begeleiding. Ze vinden het belangrijk dat wordt ingegrepen wanneer er ruzie is, iets wat op straat niet gebeurt. Daarnaast worden kinderen bij de buurtsportvereniging gemotiveerd om zich te ontwikkelen. Voor de een is dat in sportief opzicht (beter leren sporten), voor de ander meer in pedagogisch opzicht (beter leren luisteren naar en samenwerken met andere kinderen).

Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin

Een groot deel van de deelnemers ziet de buurtsportvereniging als een zeer welkom initiatief, maar heeft geen idee dat er een hele organisatie achter zit. Ook realiseren zij zich niet altijd dat het niet vanzelfsprekend is dat er allerlei activiteiten in de buurt worden georganiseerd. Voordat überhaupt kan worden nagedacht over het betrekken van bewoners bij de organisatie en uitvoering, lijkt het erop dat in veel wijken eerst moet worden ingezet op het vergroten van dit besef. Willen kinderen (en volwassenen) ook in de toekomst blijven sporten bij de buurtsportvereniging, dan kan dat alleen wanneer bewoners zelf ook een steentje bijdragen.

Vanuit de volwassenen zelf zijn er ook verklaringen waarom er weinig interesse is voor een actieve betrokkenheid. De wijken waar de buurtsportverenigingen actief zijn worden gekenmerkt door een bevolking met veel achterstanden, zoals armoede, taalachterstand en gezondheidsproblemen. Het is aannemelijk dat een deel van de volwassenen daardoor in eerste instantie vooral gericht is op het eigen huishouden en daardoor niet toekomt aan of niet bezig is met wat buitenshuis gebeurt. Ten tweede is bij bewoners vaak onvoldoende duidelijk hoe de organisatie eruit ziet en bij wie zij moeten zijn als zij een vraag of opmerking hebben. Bewoners die echt een concreet idee hebben en zeer gemotiveerd zijn, zoals de initiatiefneemsters van Total Dance, weten de weg uiteindelijk wel te vinden.

Burgers zijn tegenwoordig steeds vaker op eigen initiatief betrokken en steeds minder vaak op uitnodiging van een beleidsmaker of professional. Voor de professionals die actief zijn binnen de buurtsportverenigingen is het belangrijk dat ze dit soort initiatieven vertrouwen en de ruimte geven, ook als deze niet aansluiten bij het beleidsperspectief in de betreffende gemeente (WRR, 2011).

5.2 *Drie varianten buurtsportverenigingen*

Uit de onderzoeksresultaten leiden we af dat er drie varianten van buurtsportverenigingen zijn te onderscheiden die we in tabel 3 verder uitwerken:

1. De buurtsportvereniging als uitvoeringsorganisatie.
2. De buurtsportvereniging als koepelorganisatie.
3. De buurtsportvereniging als netwerkorganisatie.

Tabel 3 Ideaaltypen buurtsportverenigingen

Type organisatie	Rol buurtsport-vereniging	Potentieel van georganiseerde vrijwillige inzet bij sportactiviteiten in de buurt	Wie heeft de regie over de BSV?	Doel met betrekking tot participatie burgers	Wie neemt het initiatief voor sportieve activiteiten
<i>Uitvoerende organisatie</i>	Verzorgen aanbod en activeren van buurtbewoners	Weinig bewoners aanwezig bij de sportactiviteiten in de buurt	De professional binnen de buurtsport-vereniging	Meedoen aan sport, kijken bij de sportactiviteiten in de buurt	De professional
<i>Koepelorganisatie</i>	Communiceren, coördineren en verbinden	Ouders en andere buurtbewoners komen kijken bij en helpen mee met de activiteiten in de buurt	De professional binnen de buurtsport-vereniging, bewoners helpen mee in uitvoering	Bewoners zetten zich in voor de buurt, leren elkaar kennen en stemmen activiteiten op elkaar af	De professional en bewoners gezamenlijk
<i>Netwerorganisatie</i>	Ondersteunen	Buurtbewoners nemen zelf groten-deels de organisatie en uitvoering van de activiteiten op zich	Georganiseerde bewonersinitiatieven	Georganiseerde burgers komen met gerichte vragen naar de BSV	De bewoners

Voordat we dieper ingaan op de verschillende typen buurtsportverenigingen is het belangrijk te constateren dat deze als ideaaltypen moeten worden beschouwd. In werkelijkheid hebben buurtsportverenigingen vaak kenmerken van meerdere typen en zijn de professionals zowel activerend, communicerend als ondersteunend. De indeling is vooral bedoeld om te laten zien dat elke buurt waarin een buurtsportvereniging wordt opgezet om andere accenten vraagt en dat het zwaartepunt en de aard van de inzet door de tijd heen kan veranderen. Professionals - ambtenaren bij gemeenten en/of professionals in de praktijk - kunnen bij partijen of sleutelpersonen in de wijk te rade gaan over de mogelijkheden in de betreffende buurt. Dit zijn bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, de wijkagent, scholen en bewonersverenigingen, en via kerken en moskeeën kan contact worden gezocht met zelforganisaties van specifieke groepen in de buurt.

De buurtsportvereniging als uitvoerende organisatie fungeert vooral als een gezamenlijke noemer waaronder alle activiteiten vallen. De nadruk ligt op zichtbaarheid en eenduidigheid. Dit is belangrijk in buurten waar nog maar weinig bewoners aanwezig zijn bij de sportieve activiteiten in de buurt. Overtoomse Veld is hier een voorbeeld van. Professionals verzorgen een kwalitatief aanbod waardoor de aandacht wordt getrokken van kinderen en bewoners. Dit zou de deelname aan de activiteiten kunnen vergroten, wat een eerste stap is in het betrekken van bewoners bij de organisatie en uitvoering van sportaanbod in de buurt.

In de tweede variant - de buurtsportvereniging als koepelorganisatie - ligt de nadruk meer op de coördinatie tussen partijen en de communicatie naar bewoners. De regie is nog steeds in handen van de professionals, maar in deze variant zijn bewoners wel betrokken bij de praktische uitvoering van de sportactiviteiten in de buurt. Professionals laten bewoners vrij in de taken die zij op zich nemen, ondersteunen hen waar nodig, hebben geduld en houden er rekening mee dat de taken aansluiten op de vaardigheden van de bewoners. De professional binnen de buurtsportvereniging als koepelorganisatie verbindt verschillende organisaties met elkaar, alsmede bewoners met professionals. De manier waarop de buurtsportvereniging in Graan voor Visch functioneert lijkt in sterke mate op dit type buurtsportvereniging.

De derde variant - de buurtsportvereniging als netwerkorganisatie - laat het initiatief aan de burger en is vooral gericht op het creëren van passend aanbod. Vrijwilligersorganisaties beslissen zelf welke ondersteuning zij wensen te ontvangen en weten ook waar zij voor deze ondersteuning terecht kunnen. De buurtsportvereniging in Schalkwijk functioneert grotendeels op deze manier. Daar zijn weliswaar ook professionals betrokken bij de uitvoering, zoals bij de Sportinstuif, maar het initiatief ligt veelal bij de bewoners. Ook in Delft is dit het geval. Daar functioneert de Combinatiefunctionaris als verbinder tussen de verschillende professionele partijen en als ondersteuner van de vrijwilligersorganisaties.

5.3 *Blik op de toekomst*

De invulling van een buurtsportvereniging of soortgelijke initiatieven zal per lokale praktijk verschillen. Hetzelfde geldt voor de rol die een Buurtsportcoach kan hebben binnen een buurtsportvereniging. In verschillende buurten is uiteenlopend potentieel voor betrokkenheid van bewoners bij de organisatie en uitvoering van sportactiviteiten in de buurt, waar de professionals op kunnen inspelen. Sluit een meer uitvoerende rol aan bij de buurt, dan moet de Buurtsportcoach beschikken over sportieve competenties, pedagogische kwaliteiten en een bepaalde gedrevenheid. In andere buurten, waar verbinden van initiatieven of het ondersteunen van bewoners bij de organisatie en uitvoering van sport in de wijk beter past, zijn ook vaardigheden vereist als netwerken, coördineren, agenderen of activeren. Het motto van de initiatieven als de buurtsportvereniging en de Buurtsportcoach zou moeten luiden: aansluiten op waar bewoners goed in zijn en waar zij plezier in hebben.

Wat leiden we uit het voorgaande af voor de voortzetting van buurtsportverenigingen en in het bijzonder die in de zeven onderzochte gemeenten? De gesprekken maken duidelijk dat er zowel qua vorm (organisatie, samenwerking) als qua inhoud (aanbod) een aantal zaken is dat aandacht verdient.

Ten eerste zien we dat initiatieven als de buurtsportvereniging gebaat zijn bij een herkenbare en vertrouwde plek dichtbij huis. Dat kan de school zijn, een sporthal of een plein. Het lijkt op dit punt in het algemeen niet uit te maken of activiteiten binnen of buiten plaatsvinden, al is het wel denkbaar dat sommige groepen, zoals meisjes en allochtone vrouwen, liever in een iets meer beschermde omgeving sporten. Als er een Brede School in de wijk is gevestigd, vormt die school volgens betrokkenen een goede plek om als uitgangspunt te nemen. Zowel bij kinderen als bij volwassenen is die plek goed bekend en in het schoolgebouw zijn ruimtes die kunnen worden benut.

Ten tweede hebben we vastgesteld dat de betrokken partijen geduldig moeten zijn als het gaat om ouderbetrokkenheid en vrijwillige inzet. Het bekend raken met de buurtsportvereniging an sich en de bijbehorende werkwijze kost tijd. Het is daarom zaak om niet te snel te verwachten dat buurtbewoners de coördinatie en uitvoering kunnen overnemen van professionele instanties. Sommige geïnterviewden denken zelfs dat een buurtsportvereniging altijd wel een betaalde kracht nodig zal blijven hebben om goed te kunnen blijven draaien, en kwaliteit - op sportief en op pedagogisch vlak - te kunnen garanderen. De bevindingen komen overeen met de recente studie van de WRR (2012, p.18), waarin de raad eveneens aantoont dat burgerbetrokkenheid een geduldige zaak is en ervoor waakt niet te snel te veel verwachtingen te hebben van bewoners.

Een derde conclusie, die meer ingaat op datgene wat er 'achter de schermen' plaatsvindt, is dat de buurtsportverenigingen worden gekenmerkt

door samenwerking. In veel gevallen heeft die samenwerking een meerwaarde. Partijen kunnen bijvoorbeeld kennis en ervaring uitwisselen op het gebied van organisatie en pedagogiek, en samenwerking met sportverenigingen biedt kinderen de mogelijkheid om van een buurtsportvereniging door te stromen naar een reguliere sportvereniging.

Literatuur

Boer, de N. & Lans, van der J. (2011). *Burgerkracht. De toekomst van het sociaal werk in Nederland*. Den Haag: RMO.

Boonstra, N. & Hermens, N. (2011). *Veilig sporten in de buurt. Vier jaar onderzoek naar schoolsportverenigingen in Rotterdam*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Boonstra, N. & Mak, J. & Wonderen, R. van (2008). *Respect op het plein: Werken aan gedragsverandering in de buurt*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Broeders, A.M., Duijvesteijn, P., Wolswinkel, L., Broenink, N. & Fransen, N. (2011). *Opvoeden samen met de buurt. De pedagogische civil society: een inhoudelijke oriëntatie*. Amsterdam: DSP-groep.

Dekker, P. & Hart, de J. (2010). Vrijwilliger in de sport. In: Tiessen-Raaphorst, A., Verbeek, D., Haan, de J. & Breedveld, K. (2010). *Sport: een leven lang*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Donkers, A. & Vermulst, A.A. (2011). Durft u als leraar de uitdaging aan ... ? Om leerlingen feedback te vragen! *Zorgbreed*, 8 (30).

Duijvestijn, P. (2007). *Sociale infrastructuur van de 40 'krachtwijken' in beeld*. Amsterdam: DSP.

Gruijter, M. de & Marissing, van E. (2011), Participatie van kwetsbare burgers: rol brede welzijnsprofessional onontbeerlijk. *Sociaal Bestek* 73 (5), pp.8-11.

Huygen, A., Marissing, E. van & H. Boutellier (te verschijnen in 2012). *Conditie voor zelforganisatie*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Junger-Tas, J., Steketee, M. & Moll, M. (2008). *Achtergronden van jeugddelinquentie en middelengebruik*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Kamphuis, C. & Dool, R. van den (2008). Sportdeelname. In: K. Breedveld, C. Kamphuis en A. Tiessen-Raaphorst (red.) *Rapportage sport 2008*. Den Haag / 's-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau / W.J.H. Mulier Instituut.

Kearns, A. & R. Forrest (2000), Social cohesion and multilevel urban governance. In: *Urban Studies* 37 (5/6), 995-1017.

Klein, van der M., Mak, J. & Gaag, van der R. (2011) *Professionals en vrijwilligers(organisaties) rond jeugd en gezin*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Marissing, E. van (2008). *Buurten bij beleidsmakers. Stedelijke beleidsprocessen, bewonersparticipatie en sociale cohesie in vroeg-naoorlogse stadswijken in Nederland*. Utrecht: Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap, Faculteit Geowetenschappen, Universiteit Utrecht (proefschrift).

Ministerie van VWS (2011). *Programma Sporten en bewegen in de buurt*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Putnam, R. (2000). *Bowling alone. The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster Paperbacks.

Sampson, R.J. (1999). What 'Community' Supplies. In: Ferguson, R.F. & Dickens, W.T. (red.), *Urban Problems and Community Development*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 241-292.

Sportservice Noord-Holland (2010). *De schoolsportvereniging in heel Nederland. De stappen naar een nieuwe zelforganisatie voor het verbinden van jeugd, gezin en buurt. ZonMw Subsidieaanvraag 2010*. Haarlem: Sportservice Noord-Holland.

Steketee, M., Mak, J. & Boutellier, H. (2010). *Richting geven aan jeugdbeleid: De rol van de gemeente in een complex veld*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

WRR (2012). *Vertrouwen in burgers*. Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid.

ZonMw (2009). *Programma Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin. Versterking van de (pedagogische) civil society in de lokale praktijk*. Den Haag: ZonMw.

Bijlage 1 Geïnterviewde professionals

Interviews lokale projectleiders in april 2011

- Barry Wehman (Sportservice Haarlemmermeer).
- Dick van der Weide (Sportservice Den Helder).
- Elles Kraakman en Suzan Manav-Rijsewijk (Sciandri).
- Marloes Beers (Sportservice Zaanstad).
- Stephanie Smit (Sportsupport Haarlem).

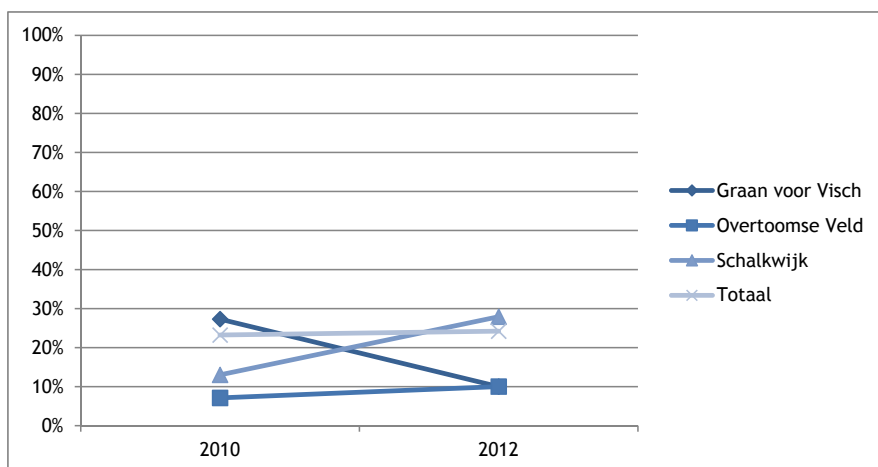
Interviews 2012

- Ali Baddaou en Nourdin Dibi (Sportbuurtwerkers Sciandri).
- Amrana Zaitouni (Sportbuurtwerker Sciandri).
- Anja van Dommelen (Vrijwilligster Buitenspel in de wijk Wippolder in Delft).
- Dennis Barendse (Gym Schalkwijk).
- Elles Kraakman (Sciandri).
- Erik Puyt (Sportservice Noord-Holland).
- Geertje van Riesen (Echnaton Almere).
- Gregory Hellings (Sportsupport Haarlem).
- Groepsgesprek kinderen van SV Mondriaan.
- Groepsgesprek kinderen bij Sportinstuif in Schalkwijk.
- Groepsgesprek moeders van SV Mondriaan.
- Groepsgesprek moeders bij Sportinstuif in Schalkwijk.
- Groepsgesprek kinderen in Sporthal Graan voor Visch.
- Groepsgesprek ouders bij koffieochtend CBS De Wegwijzer.
- Hennie Meijer (sportbegeleider Graan voor Visch).
- Jim Schild (Combinatiefunctionaris, Sport & Evenementen Haaglanden).
- Josephine Kuiper (Brede School Stedenwijk).
- Karin Brand (Musiusschool, Delft).
- Laura van Huuksloot (CBS De Wegwijzer / Brede School Graan voor Visch).
- Marlies Haukes (Echnaton Almere).
- Marloes van Beers (Sportservice Noord-Holland).
- Marian van der Klein (Verwey-Jonker Instituut).
- Michael ter Riet (Talent in Opleiding).
- Mohamed Mounji (Stichting Samen Haarlem).
- Monique Kuik (SBSH).
- Nesrine en Oufeu (initiatiefneemsters Total Dance Graan voor Visch).

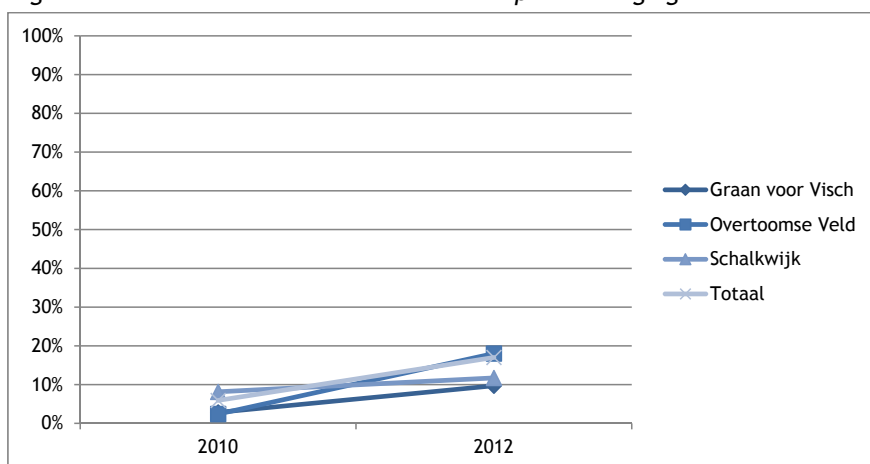
- Rogier van Munster (Breed Welzijn Delft).
- Suzan Manav-Rijsewijk (Sciandri).
- Tim Vreeburg (Sportsupport Haarlem).
- Ton Friederichs (Sportservice Zuid-Holland).

Bijlage 2 Figuren betrokkenheid en participatie ouders naar wijk

Percentage kinderen waarvan ouders vaak of altijd komen kijken als zij meedoen met activiteiten van de Buurtsportvereniging

Percentage kinderen waarvan ouders vaak of altijd meehelpen met de organisatie van de activiteiten van de Buurtsportvereniging

Colofon

Opdrachtgever	Sportservice Noord-Holland
Auteurs	N.J. Hermens, MSc Dr. E. van Marissing
Met medewerking van	Sabine van Westen
Omslag	Ontwerppartners, Breda
Foto omslag	Sportservice Noord-Holland
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website.

ISBN 978-90-5830-521-3

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2012.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

Sporten en bewegen in de buurt staat hoog op de landelijke politieke agenda. Door onder meer de inzet van Buurtsportcoaches moet iedereen de mogelijkheid hebben dichtbij huis te sporten. Daarnaast wordt van sportbuurtwerkers en (welzijns) professionals verwacht dat zij bewoners betrekken bij de organisatie van activiteiten. Sportservice Noord-Holland heeft hier in zeven gemeenten geëxperimenteerd met sportieve activiteiten voor jongeren, onder de noemer 'buurtsportvereniging'.

De buurtsportverenigingen bieden jeugdigen die - om diverse redenen - geen lid zijn van een reguliere sportvereniging, de mogelijkheid te sporten in hun directe woonomgeving. Jongeren hechten veel waarde aan de positieve sfeer die heerst op de buurtsportverenigingen en waarderen de begeleiding. Ook ouders zijn positief: ze geven te kennen dat hun kind minder rondhangt op straat. Daarnaast is de betrokkenheid en participatie van ouders bij de activiteiten toegenomen. We komen in dit rapport tot drie varianten van buurtsportverenigingen: een koepelorganisatie, een netwerkorganisatie, en een uitvoeringsorganisatie. Afhankelijk van de bewonersbetrokkenheid en participatie in de wijk, kan lokaal worden bekeken welke werkzame bestanddelen uit de varianten bruikbaar zijn bij het stimuleren van een positief opvoed- en opgroei-klimaat.

